

PROCÉS PARTICIPATIU VISIÓ2030

—

La contribució catalana
al desenvolupament
global

© Generalitat de Catalunya
Departament d'Acció Exterior,
Relacions Institucionals i Transparència

Barcelona, desembre de 2019
DL: B 29604-2019
Disseny i maquetació: Entitat Autònoma
del Diari Oficial i de Publicacions

1.

Presentació: la Visió 2030

pàgina 5

2.

L'organització del procés participatiu

pàgina 9

3.

La Visió 2030. Els continguts del debat

pàgina 23

3.1

Una política de país

pàgina 25

3.2

Les organitzacions
de la societat civil

pàgina 36

3.3

Una cooperació de banda
ampla

pàgina 47

3.4

Coherència de polítiques
per al desenvolupament

pàgina 63

3.5

Educació per a la ciutadania
crítica

pàgina 79

3.6

Una cooperació
intel·ligent

pàgina 96

3.7

Recursos econòmics
i finançament del
desenvolupament

pàgina 107

Sigles i acrònims

pàgina 118

1. PRESENTACIÓ

El Departament d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència va iniciar al 2018 un procés per analitzar i debatre els reptes globals i la contribució de Catalunya al desenvolupament arreu del món en el marc de l'Agenda 2030, proposada per les Nacions Unides. Aquest procés ha permès fer aportacions al Pla nacional per a la implementació de l'Agenda 2030 a Catalunya, aprovat el 25 de setembre de 2019, que va més enllà de les polítiques necessàries per complir amb els ODS a Catalunya, ja que incorpora la política pública de cooperació al desenvolupament com a eix estratègic del compromís de Catalunya amb el món.

Així es va posar en marxa la “Visió 2030. La contribució catalana al desenvolupament global”, amb **tres objectius principals**: establir **línies de treball** perquè la cooperació catalana pugui contribuir a millorar el món de forma més efectiva; avaluar la planificació anterior, fer-ne els aprenentatges corresponents, prioritzar reptes, i establir **propostes d'actuacions transformadores i sostenibles** en el temps; **sustentar el Pla director 2019-2022**, com el primer dels tres plans fins al 2030. I d'aquesta manera, generar noves oportunitats de **treball conjunt i noves aliances**, per fer-ho de forma coordinada i complementària entre tots els actors de desenvolupament.

El procés participatiu va permetre ampliar el debat a **nous focus temàtics**, situacions i àmbits de treball, des d'una mirada més plural, més transversal i multisectorial. En aquest sentit, per exemple, destaquen les propostes sobre l'esport i la cultura com a noves eines per al desenvolupament; les possibilitats que la recerca, la gestió i el processament de dades, així com les eines tecnològiques ofereixen en el desenvolupament.

pament de les persones i de les societats. O la constatació que hem de dirigir la **mirada cap a l'Àfrica**, que es presenta com a prioritat geogràfica a potenciar, alhora que hem de ser flexibles per poder donar respostes àgils a situacions que ho requereixin.

Pel que fa a la participació, les ONG i entitats del sector de la cooperació es mantenen com a actors especialitzats imprescindibles, alhora que es van **incorporar nous agents** vinculats al desenvolupament. D'una banda, ens referim a entitats, institucions i organitzacions que estan fent aportacions molt rellevants al desenvolupament de persones, comunitats i col·lectius arreu del món, i que contribueixen molt significativament a la consecució dels ODS.

De l'altra, les visions i aportacions de les **contraparts a terreny** i del divers teixit associatiu dels països on col·laborem o compartim projectes, que han estat fonamentals per disposar de tots els punts de vista possibles. Finalment, la Catalunya dels 7,5 milions de futurs està formada per comunitats de persones que procedeixen dels països on la cooperació catalana està present o d'altres zones amb els quals podem intercanviar experteses i aprenentatges, i amb les quals hem de crear nous lligams. De fet, creiem que posant a l'abast de tota la ciutadania el procés participatiu generem nous coneixements, enriqueixem els debats, augmentem el valor de les propostes i **mobilitzem la capacitat transformadora** de Catalunya.

Un dels reptes del procés va ser oferir **canals de participació** que permetessin una veritable participació ciutadana. En aquest sentit, va ser determinant la planificació de la Secretaria de Transparència i Govern Obert, mitjançant la Direcció General de Participació Ciutadana. Les opcions van ser diverses: **sessions presencials** dinamitzades per especialistes, **sessions autogestionades**, amb una guia perquè cada entitat o institució pogués seguir les pautes per al debat i fer-nos arribar les propostes i els suggeriments; i la **participació en**

línia a través del web de participació, pensada especialment per a la ciutadania en general, amb tota la documentació i les guies necessàries per a formar part activa del procés.

Per al Govern el procés participatiu ha estat **un repte en si mateix**, ja que l'aplicació de l'article 155 de la Constitució en va aturar la posada en marxa, prevista per al primer trimestre del 2018, i això va reduir el temps disponible.

La valoració general que en fem és molt positiva i volem **agrair públicament la participació, les reflexions i les aportacions** que ens han fet arribar totes les persones, entitats, institucions, col·lectius, associacions que de forma directa o indirecta han format part d'aquesta iniciativa. Hem constatat que per fer bons projectes de cooperació cal la participació de tècnics professionals; que els reptes requereixen d'aliances i complementarietat; de coordinació i lideratge; de recursos humans i recursos econòmics; de coherència de polítiques. Alhora reconeixem que ens **van faltar més sessions presencials arreu de Catalunya**, per multiplicar debats; i que continuem tenint **dificultats en l'àmbit de la comunicació**, per decidir què comuniquem, com ho fem, com sumar experiències per posar en valor la cooperació davant una societat saturada informativament. Que hem de **compartir els debats amb actors internacionals**, agències de cooperació i institucions. Que ens cal defensar una política de cooperació de país, que integri el territori, que promogui la cohesió del teixit associatiu amb nous instruments per assegurar l'encaix local-global.

Els reptes actuals apelen a la responsabilitat dels governs i a la corresponsabilitat de la societat i, en aquest sentit, el procés participatiu Visió 2030 **confirma la voluntat i el compromís de Catalunya de contribuir al desenvolupament global**.

Manel Vila i Motlló

Director general de Cooperació al Desenvolupament

2. L'ORGANITZACIÓ DEL PROCÉS PARTICIPATIU

En l'elaboració del cinquè Pla director, la Direcció General de Cooperació al Desenvolupament (DGCD d'ara en endavant) va impulsar la realització d'un procés participatiu (Visió 2030 - La contribució de Catalunya al desenvolupament global), que inclogués la dimensió avaluativa del cicle que es tancava, i també una visió prospectiva per a un període de 12 anys fins al 2030. Per a aquest procés, la DGCD va comptar amb el suport de la Subdirecció General de Qualitat Democràtica, de la Direcció General de Transparència, Dades Obertes i Qualitat Democràtica (més tard, Direcció General de Participació Ciutadana).

Globalment, el procés es va dividir en les següents fases:

Fase de preparació (1 d'abril a 30 de juny de 2018)

Aquesta fase inicial va consistir en l'estudi i l'adopció d'una metodologia per a la realització del procés. La DGCD i l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD), amb el suport metodològic de la Direcció General de Parti-

cipació Ciutadana, van dissenyar els elements principals del procés participatiu, incloses tasques com ara l'elaboració de la seva proposta temàtica i metodològica, la definició dels equips de treball, o la identificació de les persones i institucions a incorporar al procés participatiu. Es va iniciar amb la presentació, debat i validació de la metodologia al Consell de Cooperació al Desenvolupament, a la seva reunió del 12 d'abril de 2018. El Consell de Cooperació al Desenvolupament es va constituir com a "grup motor" del procés participatiu, i va assumir les funcions del seu impuls i seguiment. A partir d'aquí, durant el mes de juny es van reunir la resta d'òrgans de coordinació i consultius de la cooperació catalana, que van rebre informació i van fer seguiment dels preparatius del procés participatiu: Comissió Interdepartamental de Cooperació al Desenvolupament (25 de juny); Comissió de Coordinació amb els Ens Locals (26 juny); i de nou el Consell de Cooperació al Desenvolupament (26 de juny).

La DGCD i l'ACCD, amb el suport metodològic de la Direcció General de Participació Ciutadana, van elaborar els instruments del procés participatiu Visió 2030, el qual es referia a dos grans àmbits temàtics. D'una banda, i en un sentit més prospectiu, es van abordar un nombre important de qüestions vinculades a l'Agenda 2030 i organitzades a partir de quatre eixos temàtics. D'una altra, i amb voluntat d'avaluació i d'anàlisi, es va plantejar la valoració del Pla director 2015-2018, a partir d'un document de base i d'un qüestionari.

Eix 1. Visió transformadora. El nou marc on la cooperació catalana ha de construir una proposta per al canvi positiu

- Agendes globals
- Creació de ciutadania global / Educació per al desenvolupament
- Planeta
- Coherència de polítiques de desenvolupament
- Enfocaments: gènere i drets humans; justícia global; Agenda 2030
- Focus sobre Àfrica

Eix 2. Noves eines i aliances. L'Agenda 2030 emfatitza la necessitat de relacions i aliances d'impacte en el desenvolupament

- Nous partenariats
- Nous finançaments per al desenvolupament
- Noves eines, esports, cultura i desenvolupament
- Comunitat del professionals del desenvolupament a Catalunya / Barcelona
- Estratègies de les entitats i tercer sector
- Què hem de comunicar?

Eix 3. Gestió del coneixement i orientació a resultats. El nou marc obliga a una rendició de comptes global

- Dades i desenvolupament
- Avaluació i acreditació de resultats
- Recerca i desenvolupament
- Tecnologies

Eix 4. Política pública, organització i agents. Les implicacions del marc dels ODS per a la cooperació pública

- Articulació de les línies estratègiques: acció humanitària, desenvolupament, educació per al desenvolupament
- Cooperació i creació de capacitats tècniques
- Administracions públiques catalanes i cooperació al desenvolupament
- Participació en projectes amb finançament d'altres donants
- Pau, Justícia i institucions sòlides

Eix 5. Avaluació del Pla director 2015-2018

- Enfocament estratègic: quins han estat aquells temes més positius de l'enfocament i aquells que han plantejat més dificultats
- Objectius estratègics i específics: valoració de les prioritats sectorials, drets humans de les dones i drets col·lectius dels pobles
- Objectius geogràfics: valoració de la prioritització marcada pel Pla director amb relació a països i territoris prioritaris
- Línies estratègiques: valoració del treball més integrat en matèria de desenvolupament, educació per al desenvolupament i acció humanitària, com a prioritat del Pla director
- Modalitats, instruments i aliances: valoració de la metodologia plantejada per l'ACCD, de les formes de canalització de recursos i convocatòries
- Comunicació i transparència: valoració de les actuacions en aquestes matèries durant el període 2015-2018
- Agenda internacional i incidència: valoració de les actuacions i de la seva vinculació, com a opció estratègica de la planificació 2015-2018

-
- Coordinació, coherència, participació: valoració de l'organització del treball conjunt entre les diferents unitats de la Generalitat, i entre els agents catalans del desenvolupament
 - Gestió del coneixement: valoració del treball en avaluació i gestió del coneixement
 - Capacitats dels actors: valoració de les actuacions de suport a l'enfortiment de les capacitats dels actors de la cooperació catalana, destacant si aquestes actuacions s'han alineat suficientment amb les estratègies de les entitats, així com de les seves coordinadores i federacions.
 - Evolució pressupostària: valoració de l'evolució dels recursos públics destinats a ajut oficial al desenvolupament (AOD), i la seva coherència amb les previsions del Pla director

Des del punt de vista dels canals de participació, per als dos grans àmbits temàtics descrits (Agenda 2030 i avaluació del Pla director 2015-2018), es van preveure diferents possibilitats:

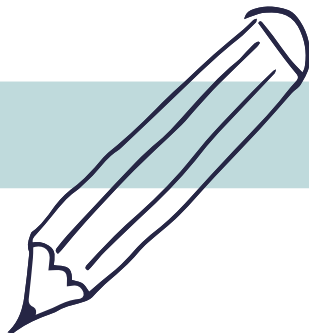
- Sessions de debat presencial, que es realitzaran a Catalunya, centrades en els 21 temes de l'Agenda 2030. Seran sessions organitzades i moderades per un equip dinamitzador professional, que s'encarregarà de la conducció del debat i de l'elaboració d'un document de conclusions.
- Sessions de debat autogestionades, com a possibilitat d'organitzar un debat articulats entre les persones i col·lectius interessats en la cooperació catalana, i especialment els membres i simpatitzants d'entitats o d'ONG. Les aportacions que es recullin es faran arribar a l'organització del procés, per tal que les incorpori i les tingui en compte.

Aquestes sessions de debat podran tenir lloc a Catalunya, i també a d'altres països; des de la DGCD i ACCD s'impulsarà especialment que se'n organitzin als països on la cooperació catalana té representació. Els debats autogestionats giraran entorn d'un dels 21 temes de la Visió 2030, o entorn de la valoració del Pla director de cooperació al desenvolupament 2015-2018.

- Participació en línia, a través del Portal participa.gencat. És un canal obert per tal que la ciutadania i els col·lectius interessats facin aportacions en qualsevol dels dos sentits del procés participatiu: accions estratègiques en el marc dels ODS i la Visió 2030, o valoració del Pla director 2015-2018. La diferència amb relació a les sessions autogestionades és que aquí el format és menys pautat, i s'admeten contribucions sobre qualsevol matèria relacionada amb la cooperació i els ODS.

Per tal de facilitar els debats, la DGCD i l'ACCD van elaborar una sèrie de materials. Per a cadascun del 21 temes de l'Agenda 2030 es van produir fitxes tècniques, les quals, amb una estructura comuna (anàlisi, reptes i preguntes), tenien l'objectiu d'orientar tant les sessions presencials com les autogestionades. Igualment, per a l'avaluació del Pla director 2015-2018 es va preparar un document d'anàlisi dels compromisos i fites del Pla director 2015-2018, així com un qüestionari per a la recollida de les respostes dels diferents agents participants.

A més d'aquests documents propis de la planificació de la cooperació al desenvolupament, des de la Secretaria de

Transparència i Govern Obert de la Generalitat de Catalunya es va donar suport al bon funcionament dels canals participatius, incloses les sessions autogestionades, amb una sèrie de materials explicatius i de formularis per a les aportacions, publicats a la plataforma *online* participa.gencat.cat. En concret:

- Document explicatiu: “Marc de referència del procés participatiu”
- Manual “Com fer una la sessió autogestionada?”
- Vídeo: ”Com fer una sessió autogestionada?”
- Document per a la recollida d’aportacions a la Visió 2030
- Recollida d’aportacions de la valoració del Pla
- Fitxa d’avaluació de la sessió autogestionada

Fase d’informació (1 de juliol de 2018 a 17 de setembre de 2018)

L’objectiu de les activitats de la fase d’informació era comunicar, preparar i facilitar la participació al procés Visió 2030, per part dels diferents col·lectius *interessats*. La informació i la comunicació es van veure reforçades per la creació d’una imatge i una línia gràfica pròpies, presents en el conjunt de documents, materials i presentacions. Destaquem la producció d’un tríptic informatiu, que sintetitzava els elements principals del procés: objectius, temes, fases, públic objectiu, etc. Igualment, el document del Marc de referència, que contenia tots els detalls tècnics rellevants; i especialment el vídeo introductor “Coneix el procés participatiu”, tots ells publicats al web participa.gencat.

La comunicació de la Visió 2030 pretenia generar la implicació dels actors, més enllà d’oferir informació. Els canals van ser diversos: web, *mailing* i xarxes socials propis de la unitat promotora, però també de les entitats i/o actors convocats; premsa i ràdio local, bàners, cartells, cartes a entitats, etc.

Es van fer també sessions presencials de presentació del procés participatiu, el mes de setembre a Barcelona, i el mes d'octubre a Girona, Tarragona i Lleida.

Fase de participació ciutadana (13 de juliol a 30 d'octubre de 2018)

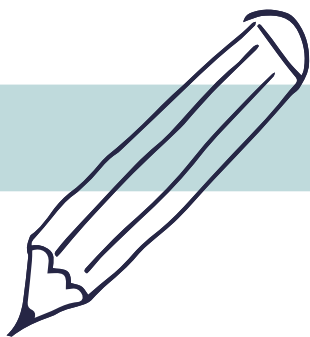
Aquesta fase s'inicia el mes de juliol, moment en què s'obre la participació *online* i la possibilitat d'organitzar sessions autogestionades; i es clou a final d'octubre, quan tenen lloc les últimes sessions presencials. Aquestes tenen lloc a Barcelona (19 reunions) i a Girona, Tarragona i Lleida (una reunió per demarcació), amb un bon nivell general d'assistència i contribució, que van permetre identificar més de 400 propostes i reptes. En concret, les sessions van ser les següents:

- Enfocaments: gènere i drets humans; justícia global; Agenda 2030 (19/09/2018)
- Coherència de polítiques de desenvolupament (20/09/2018)
- Nous partenariats (25/09/2018)
- Nous finançaments per al desenvolupament (26/09/2018)
- Noves eines, esports, cultura i desenvolupament (27/09/2018)
- Avaluació i acreditació de resultats (2/10/2018)
- Recerca i desenvolupament (03/10/2018)
- Dades i desenvolupament (8/10/2018)
- Estratègies de les entitats i tercer sector (9/10/2018)
- Què hem de comunicar? (10/10/2018)
- Pau, Justícia i institucions sòlides (15/10/2018)
- Agendes globals (16/10/2018)
- Cooperació i creació de capacitats tècniques (17/10/2018)
- Administracions públiques catalanes i cooperació al desenvolupament (Barcelona) (18/10/2018)

-
- Creació de ciutadania global i Educació per al desenvolupament (23/10/2018)
 - Planeta (24/10/2018)
 - Administracions públiques catalanes i cooperació al desenvolupament (24/10/2018) (Tarragona)
 - Participació en projectes amb finançament d'altres donants (25/10/2018)
 - Administracions públiques catalanes i cooperació al desenvolupament (25/10/2018) (Girona i Lleida)
 - Focus sobre Àfrica (29/10/2018)
 - Comunitat del professionals del desenvolupament a Catalunya (30/10/2018)

Pel que fa a les sessions autogestionades, cal distingir entre les que es van replicar aquest debat presencial i van tractar dels reptes dels Objectius de Desenvolupament Sostenible; i les dedicades a l'anàlisi i valoració de l'execució del Pla director 2015-2018. Entre les primeres, van tenir lloc un total de 14 sessions autogestionades sobre els eixos de debat de la Visió 2030, organitzades per les organitzacions següents:

- Asociación por la Paz y los Derechos Humanos - Taula per Mèxic
- Creu Roja: (Àmbit Cooperació, Drets Humans i Dret Internacional Humanitari)
- Creu Roja: (Trobada voluntariat de Cooperació Internacional)
- Associació Novact
- Consell Municipal de Solidaritat de Manresa
- Institut Europeu de la Mediterrània (IEMed)
- Institut Internacional Català per la Pau (ICIP)

- Roots for Sustainability (R4S)
- Fundació Utopia Bicycles Sense Fronteres
- Fretanissô – Asociación de familias adoptantes en África
- La Carta Solidària
- Emprenedoria i Desenvolupament
- Coordinadora d'ONG i altres moviments solidaris de Lleida
- Federació d'Associacions Catalanes Amigues del Poble Sahrauí

Pel que fa a l'avaluació del Pla director 2015-2018, es van organitzar dues sessions autogestionades a Catalunya, per part del Consell Nacional de Joventut de Catalunya (CNJC) i de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD). Igualment, tres sessions a països socis de la cooperació catalana i on aquesta té representació permanent: Colòmbia, Marroc i Moçambic. Aquestes sessions han estat gestionades per representants de la DGCD i l'ACCD, i hi han participat principalment organitzacions contraparts i altres socis locals.

Finalment, a través de la plataforma *online* participa.gencat.cat es van recollir, durant el període de participació obert al 2018, un total de vuit propostes més.

De forma paral·lela, els òrgans consultius i de coordinació de la cooperació catalana van constituir grups de treball per tal de fer seguiment del procés participatiu i preparar les seves pròpies aportacions: Consell de Cooperació al Desenvolupament (18 d'octubre); Comissió Interdepartamental de Cooperació al Desenvolupament (13 de novembre); i Comissió de Coordinació amb els Ens Locals (23 de novembre).

Fase d'elaboració del Pla director 2019-2022 (1 de novembre de 2018 a 21 de maig de 2019)

La fase de participació, amb els seus diversos formats i canals, va generar un volum molt important d'aportacions i de reflexions sobre la contribució de Catalunya al desenvolupament global. Per a cadascuna de les sessions presencials es va realitzar un informe parcial, que recull de manera sistemàtica i ordenada les aportacions fetes pels participants, així com la metodologia utilitzada i les persones i entitats que hi van prendre part. A partir dels eixos principals que organitzaven els diferents temes de les sessions, es van elaborar també quatre informes finals que recullen de forma integral les contribucions i propostes que s'han treballat en les diferents trobades presencials. Pel que fa a les sessions autogestionades, aquestes compten amb els diferents informes elaborats per les entitats que les van organitzar, i també amb informe final que agrega els resultats de totes elles, juntament amb els de la participació *online*.

El procés participatiu tenia com a objectiu fer una reflexió estratègica amb una diversitat d'actors del desenvolupament, i fer servir l'Agenda 2030 i els ODS per generar una visió de la cooperació catalana a 12 anys. Aquesta visió s'ha de concretar en plans directors quadriennals, els quals fixen les prioritats geogràfiques i sectorials de la cooperació pública catalana, les seves modalitats i instruments, i l'escenari pressupostari. A partir d'aquest gran cabal de contribucions i aportacions, es va elaborar un primer document de Lineaments inicials i opcions per a la nova planificació. Igualment, les sessions autogestionades d'avaluació del Pla director precedent, juntament amb un treball d'anàlisi i estudi de les dades i informes de seguiment, van permetre generar un informe extern de valoració del desplegament del Pla director de cooperació al desenvolupament 2015-2018, amb recomanacions per al proper cicle de planificació.

Aquests dos documents van ser la base per a un diàleg ja molt orientat a l'elaboració del nou Pla director (2019-2022).

L'equip consultor extern va realitzar entrevistes amb els principals actors de la cooperació catalana, i també amb el personal de l'ACCD. Es van rebre aportacions (d'entitats municipalistes, de diversos vocals representants de la societat civil al Consell de Cooperació, o del Consell Nacional de la Joventut de Catalunya) amb idees i propostes concretes, de cara al nou Pla director. Els òrgans de coordinació i consultius van establir grups de treball per agilitar la seva participació en aquest procés, i els dies 17 i 18 de desembre 2018 van tenir lloc uns tallers que, organitzats per temes, van permetre la trobada i el diàleg entre aquests actors diferents: departaments de la Generalitat, personal de la DGCD i l'ACCD, ens locals i les seves organitzacions especialitzades i de segon nivell, i una representació àmplia de la gran diversitat dels agents privats de la cooperació catalana. La setmana de l'11 al 15 de febrer van tenir lloc una sèrie de reunions més especialitzades: amb la comunitat universitària i de la recerca; amb diversos departaments de la Generalitat; amb la comunitat de l'educació per al desenvolupament; amb representants d'organitzacions de

pau; i finalment una reunió del grup de treball del Consell de Cooperació per al Pla director 2018-2022.

Subsegüentment, l'equip de la DGCD i l'equip consultor van procedir a l'elaboració de la primera versió de la proposta del Pla director. Aquesta es va enviar el 26 de febrer als vocals òrgans consultius, i es va obrir un període d'esmenes fins al 12 de març. Es van rebre esmenes i comentaris de 18 vocals dels diferents òrgans consultius, les quals van ser analitzades i en el seu cas integrades a un nou projecte de Pla director 2019-2022. Aquest es va enviar el 15 de març de 2019, acompanyat del document de tractament d'esmenes on es donava resposta particularitzada a cadascuna d'elles. Finalment, els dies 18, 19 i 21 de març els òrgans consultius van informar de forma globalment favorable sobre el projecte de Pla director, que seria aprovat pel Govern de la Generalitat el 21 de maig, i tramès al Parlament per al seu debat i aprovació.

Fase de retorn

Des del moment de finalització del procés de participació ciutadana, la DGCD ha mantingut la comunicació amb les persones que hi ha participat, i assegurat l'enviament periòdic d'informacions de seguiment, a través de dues *newsletters* a tota la comunitat, i de correus personalitzats segons els àmbits de participació, que han servit per fer arribar els informes externs de resultats del procés i dels seus debats. Destaquem igualment l'elaboració d'un nou vídeo que, amb un format anàleg a l'inicial d'informació general sobre el procés, incloïa reaccions, comentaris i resultats a partir de l'experiència dels mateixos participants.

Aquesta fase de retorn culmina amb la publicació de l'Informe final Visió 2030 i l'organització d'un acte públic on s'expliquen aquests resultats del procés, i especialment com aquests han orientat la redacció del Pla director 2019-2022 adoptat pel Govern.

3.

LA VISIÓ 2030.

ELS CONTINGUTS DEL DEBAT

La Visió 2030 reflecteix grans consensos entre els diferents actors sobre els lineaments principals que sorgeixen del debat, i que difícilment es poden assolir en quatre anys, que és el cicle dels plans directors. Es tracta de set eixos que ajuden a mantenir el rumb a mitjà i llarg termini.

1. **Una política pública de país.** Establir el rol, el suport i les capacitats de cada administració per garantir la complementarietat, la col·laboració i la coordinació a tot Catalunya, i promoure la cohesió del seu teixit associatiu.
2. **Unes organitzacions de la societat civil robustes,** ben implantades en el territori, capacitades, internacionalitzades i ben dimensionades. Que facin de la innovació una fórmula de millora contínua.
3. **Una cooperació de banda ampla,** connectada i sinergitzada amb tots els agents vinculats al desenvolupament, que reforcen i actualitzin la política pública. Pensem, per exemple, en les persones joves i les seves noves formes de treball; en el tercer sector, la cultura o l'esport; i en nous formats de comunicació i d'incidència.

4. Una acció de govern a Catalunya i arreu **fonamentada en la coherència de polítiques públiques per al desenvolupament sostenible**. Els ODS reforcen la vinculació entre les esferes interna i externa de l'acció de govern, així com la corresponsabilitat dels poders públics i de la societat. Els drets humans i la sostenibilitat són qüestions clau en l'encaix local-global.

5. Una educació per una ciutadania **compromesa amb els afers globals, i el respecte als drets humans**; responsable, que transformi actituds i hàbits, i promogui el sentit crític i els valors democràtics fonamentals des de tots els àmbits d'actuació.

6. Una cooperació intel·ligent, que **genera coneixement**, que incorpora les oportunitats de les tecnologies digitals i la gestió de dades, que avalua per a millorar. Vinculada al món de la recerca i la universitat catalanes, i amb connexions internacionals.

7. Una cooperació que **compleix l'objectiu del 0,7%** i, al mateix temps, mobilitza altres fonts de finançament addicionals per a contribuir als objectius de desenvolupament humà sostenible.

Com a resultat d'aquests set eixos, la Visió esdevé contribució. Catalunya aspira a ser un actor internacional reconegut i implicat en les agendes globals, a contribuir en els debats i formar part de partenariats institucionals, bilaterals i multilaterals d'alt valor afegit. La política pública de cooperació n'és la gran impulsora: mobilitza els actius governamentals, orienta i impulsa les iniciatives de la societat civil, i assegura la qualitat i capacitat transformadora del conjunt d'actuacions.

3.1 Una política de país

Catalunya disposa d'un sector públic amb una llarga tradició de compromís amb la cooperació al desenvolupament. Un compromís que ha servit perquè les diferents administracions avancin en polítiques públiques de cooperació al desenvolupament reconegudes, recognoscibles i amb un important recorregut. Polítiques públiques que articulen un sistema en el qual participen un ric conglomerat d'actors, públics i privats, que comparteixen valors i mirades. Un sistema que és de tots.

Durant el procés participatiu Visió 2030 s'ha posat de manifest tant els elements de valor afegit com les mancances del sistema així com nombroses propostes per millorar-ne la qualitat. La necessitat de millorar la qualitat de la política pública genera un consens significatiu que s'ha expressat en els debats així com en les aportacions que han fet diversos actors del sistema. Una millora que cal orientar a desplegar tot el potencial transformador que ha de tenir la cooperació catalana.

Un dels elements que major consens genera és l'oportuna especialització de la cooperació catalana en l'anomenat l'enfocament de gènere i drets humans, que és transversal i clau en l'execució de l'Agenda 2030. Tal com es va posar de manifest en les sessions vinculades a l'Eix 1, l'aplicació d'aquest enfocament sistemàtic durant un llarg període de temps ha permès que la cooperació catalana s'especialitzés en aquest àmbit, permetent un impacte visible i tangible tant en les organitzacions sòcies com també en els països receptors, de tal manera que actualment la cooperació catalana s'ha convertit en un actor clau i reconegut per la seva alta especialització en aquest àmbit en països socis.

En la majoria dels debats organitzats en el marc del procés participatiu, els assistents han coincidit a assenyalar l'Agenda 2030 com una oportunitat per millorar la qualitat de política pública de cooperació. Els elements més transformadors de l'Agenda apelen a no deixar ningú enrere i a

la universalitat dels reptes lligats al desenvolupament sostenible; a la integralitat dels enfocaments; a la necessitat d'articular l'acció de les diferents esferes de govern així com la dels diferents actors, tot apostant per la lògica del partenariat; i a mesurar els impactes i retre comptes dels resultats.

D'acord amb les conclusions de les diferents sessions de treball i aportacions, millorar la política pública, o les polítiques públiques, passa per garantir la continuïtat entre cicles polítics, apostar per la coherència de polítiques i per la millora dels mecanismes de coordinació; harmonitzar procediments de treball amb el sector; per l'avaluació, la rendició de comptes i el control social; i per reforçar les estratègies de comunicació, aprenentatge i capitalització.

De la mateixa manera, es va fer una crida a l'especialització i el repartiment de tasques així com a reforçar les sinergies i la complementarietat en l'acció de tots els actors del sistema. És a dir, al fet que orientin la seva acció als àmbits on aporten una experiència més gran i valor afegit. Es tracta d'una aposta complexa que requereix d'una aproximació estratègica per part de les diferents administracions i, en especial, de la Generalitat de Catalunya, orientada a definir mecanismes de suport als actors del sistema.

En aquest context, s'apunta una excessiva concentració dels recursos públics en l'entorn de Barcelona. Aquest fet s'explica per la concentració de les entitats i institucions que treballen en l'àmbit de la cooperació, en especial d'aquelles amb major capacitat d'intervenir. Existeix un consens en la necessitat de reforçar les entitats que operen des de les altes demarcacions, Girona, Lleida i Tarragona, i cohesionar el mapa territorial de la cooperació catalana.

Finalment, es proposa avançar en una lògica de col·laboració que permeti impulsar accions conjuntes entre les diferents administracions i actors de la cooperació catalana, ja

siguin projectes en els països socis o accions en l'àmbit de l'educació per al desenvolupament; impulsar accions d'avaluació conjuntes; estratègies de comunicació conjuntes; o obrir canals per projectar a nivell internacional la cooperació catalana en el seu conjunt.

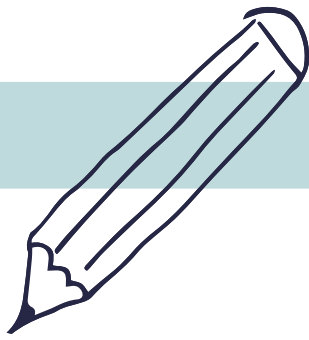
Millorar la qualitat de la política de cooperació

Els actors de la societat civil organitzada que formen part del Consell de Cooperació de Catalunya apunten, en les seves aportacions¹, la necessitat que Catalunya “es doti d’una política pública coherent i de continuïtat que tingui una línia d’acció compartida i consensuada entre tots els actors públics”. Apel·la, per tant, a garantir la continuïtat més enllà dels cicles polítics, a impulsar la coordinació entre les polítiques impulsades per les diferents administracions i a la coherència de la política de cooperació amb la resta de polítiques que impulsen els governs.

Els participants en la sessió sobre agendes globals de l'Eix 1 van posar de manifest la necessitat de despolititzar la política de cooperació mostrant una preocupació per la vinculació d’aquesta política amb el cicle polític, fet que genera canvis a curt termini que no afavoreixen una política transformadora. Politització que també fou identificada en l'àmbit de l'EpD, on els participants van afirmar els reptes de fer EpD amb discursos o missatges desvinculats dels de les administracions públiques. Existeix, apunten, cert risc a fer missatges fora del marc establert o divergents a la institució financadora del projecte d'EpD.

La manca de coordinació entre les diferents administracions catalanes que impulsen polítiques públiques de cooperació apareix com una de les principals debilitats del sistema i com un dels principals reptes a abordar. En els debats de l'Eix

¹ Aquest document *Propostes dels vocals de la societat civil del Consell de Cooperació* el trobeu a l'apartat “Resultats” de la pàgina web del procés participatiu.

4 *La política pública: organitzacions i agents*, es va assenyalar la necessitat d'impulsar espais de coordinació més eficaços per millorar la qualitat de les polítiques de cooperació impulsades per les diferents administracions. En les sessions sobre ciutadania global, planeta i gènere de l'Eix 1 *Visió transformadora*, s'apunta que la manca de coordinació implica un desaprofitament de les experiències i professionalitat dels actors, de sinergies i de recursos.

En aquest sentit, les entitats municipalistes², en la seva aportació, proposen “transitar de la Comissió de Coordinació amb els Ens Locals (CCEL) a la Comissió de Coordinació de les Cooperacions Catalanes, per dotar-nos d'un espai de coordinació més representatiu i operatiu, que esdevingui l'espai estratègic de referència, tot fomentant la discussió de les polítiques de cooperació i la complementarietat”.

En les sessions d'administracions públiques i cooperació al desenvolupament celebrades en el marc de l'Eix 4 *La política pública: organització i agents*, a Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona, es recomana treballar per coordinar les diferents convocatòries de projectes que impulsen les diferents administracions catalanes per finançar els projectes de les ONG que operen en el seu territori. El *Diagnòstic sobre les polítiques de cooperació al desenvolupament de les administracions públiques i de les associacions supramunicipals de Catalunya*³, elaborat per encàrrec de la Generalitat, indica que existeixen més de 70 instruments de convocatòria dirigits a

2 Aquest document *Aportacions municipalistes* el trobeu a l'apartat “Resultats” de la pàgina web del procés participatiu.

3 Aquest document el trobeu en l'apartat “Documents de treball” de la pàgina web del procés participatiu.

ONGD impulsats per les diferents administracions catalanes, ja siguin en l'àmbit de la cooperació al desenvolupament o en el de l'Educació per al Desenvolupament.

L'esforç de coordinació que reclamen els participants en el procés participatiu, que és, a banda, compartit per la majoria de les organitzacions que conformen el sector de la cooperació al desenvolupament, hauria de passar per harmonitzar les convocatòries i, en especial, els procediments per presentar-s'hi (prescripcions administratives, formularis).

Com assenyalen el grup d'organitzacions i persones expertes de la societat civil, igual que els participants en la sessió d'administracions públiques en l'Eix 4, aquest esforç d'harmonització ha de venir acompanyat d'un esforç de simplificació en els procediments. En l'actualitat cada administració disposa els seus procediments a seguir, tant per a la presentació de les propostes, com per a l'adjudicació de subvencions i el seu monitoratge i fiscalització financera. Aquest fet fa que la gestió administrativa es converteixi en un problema per les entitats que impulsen iniciatives, en especial per a les més petites i amb menys recursos.

En les mateixes sessions d'administracions públiques, així com en el document aportat per les entitats municipalistes, s'insisteix, però, que l'esforç per harmonitzar i simplificar procediments ha de preservar l'autonomia de les diferents administracions que es tradueix en les prioritats i els matisos que confereixen a les diferents convocatòries. Malgrat que és el Govern de la Generalitat de Catalunya l'únic que està en condicions de liderar un procés d'aquestes característiques, caldria ser molt curós a no envair espais competencials i l'autonomia dels governs locals.

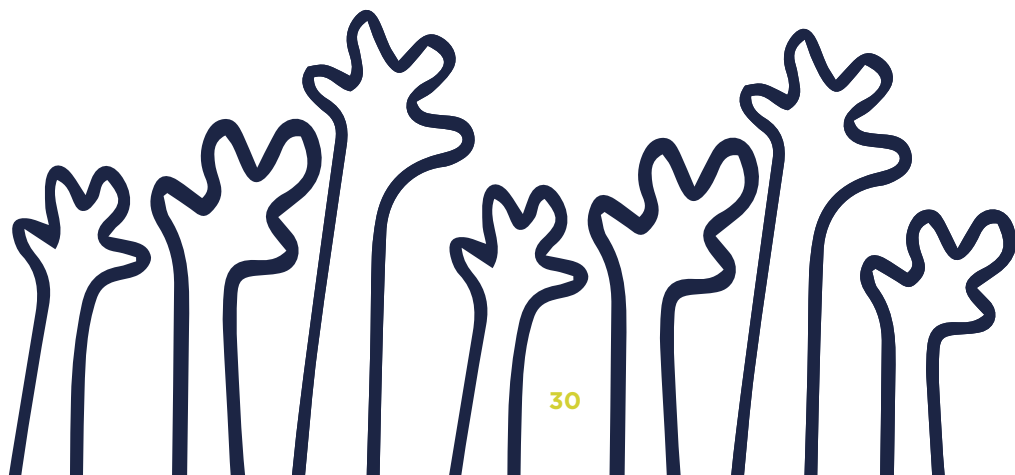
Però els esforços de coordinació han d'anar més enllà de les qüestions administratives i procedimentals. Com es posa de manifest en la sessió *Focus sobre*

Àfrica celebrada en el marc de l'Eix 1, la coordinació de la cooperació catalana en terreny també s'apunta com un repte a tenir molt en compte i que serviria per reforçar el valor afegit de les accions que es duen a terme. En aquest sentit, s'assenyala la necessitat de posar en valor l'experiència de les entitats que treballen en els diferents països.

L'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament és l'estructura més ben posicionada per garantir aquesta coordinació en terreny, ja sigui pels recursos dels quals disposa, com per la seva presència, no necessàriament permanent, en bona part dels països on treballa la cooperació catalana. Conseqüència òptima d'aquesta coordinació en el terreny podria ser la realització de projectes conjunts entre les administracions catalanes o amb altres entitats i institucions del país. Un aspecte subratllat per les entitats municipalistes en el seu document.

Tant en les sessions organitzades en el marc de l'Eix 1, com en bona part de les sessions autogestionades, es posa el focus en la transparència i la rendició de comptes com a elements bàsics d'una política de cooperació de major qualitat. Els participants en la sessió d'EpD plantegen, però, que és molt difícil retre comptes quan els resultats només són visibles a llarg terme.

La rendició de comptes conjunta apareix com un repte, encara que no s'identifiquen camins clars de com avançar-hi. Les entitats municipalistes assenyalen la conveniència de desplegar espais de rendició de comptes compartits; espais que poden beure de l'experiència adquirida durant anys de treball amb la ciutadania en el marc de les estratègies d'EpD.

Les estratègies de comunicació estan molt lligades als processos de rendició de comptes. Hi ha unanimitat en els participants del procés participatiu que es tracta d'un àmbit en el qual hi ha molt camí a recórrer. La comunicació és clau per donar a conèixer les aportacions de la cooperació catalana amb l'objectiu de legitimar-la i capitalitzar-la. Molts dels participants van coincidir a apuntar que falta informació del que es fa i que la informació que està disponible és excessivament tècnica, complexa i d'abast limitat.

També existeix unanimitat en el fet que no es pot retre comptes si no es disposa de mecanismes d'avaluació que informin dels resultats obtinguts i que permetin extreure aprenentatges i capitalitzar les experiències. En aquest sentit, s'afirma que "la manca de mecanismes de seguiment i d'enfocaments que sistemàticament avaluin l'impacte de la cooperació catalana -tant a nivell de les institucions públiques com pel que fa a entitats de cooperació al desenvolupament- debiliten qualsevol intent de transparència i limiten la rendició de comptes".

En el marc de les sessions autogestionades i també en les discussions sobre *Avaluació i acreditació de resultats*, s'assenyala que "és important crear i fomentar els mecanismes d'avaluació que ens ajudin a conèixer, comprendre i posar en valor l'impacte social i ambiental generat pels projectes i la cooperació al desenvolupament en general".

En aquest sentit, es proposa "establir mecanismes sòlids de seguiment, avaluació, capitalització de l'impacte de la cooperació catalana per tal d'aprendre des de la pràctica, millorar la rendició de comptes com també la coordinació. Això implicaria més inversió en estudis de base i avaluacions per valorar l'impacte real, mapatge d'accions, espais d'aprenentatge basats en les lliçons apreses de les avaluacions realitzades. Avaluació i capitalització també afavoriria la creació d'informació per a una millor coordinació dels actors".

En les sessions autogestionades es va apuntar que “el nou marc obliga a una rendició de comptes global”. En aquest sentit, presentar resultats en clau ODS representa una molt bona oportunitat. Existeix una coincidència important entre tots els participants sobre el potencial transformador de l’Agenda 2030. Aquesta representa, segons els participants en la sessió *Agendes globals*, una “oportunitat única per evolucionar, innovar i transformar l’agenda de la cooperació catalana”.

Especialització, complementarietat i divisió de funcions

Més enllà dels esforços de coordinació i harmonització, en el procés participatiu es va apuntar també la necessitat de treballar per garantir la complementarietat en les polítiques de cooperació que impulsen les diferents administracions del país. Així ho van fer el grup d’organitzacions i persones expertes de la societat civil i les entitats municipalistes en les seves aportacions.

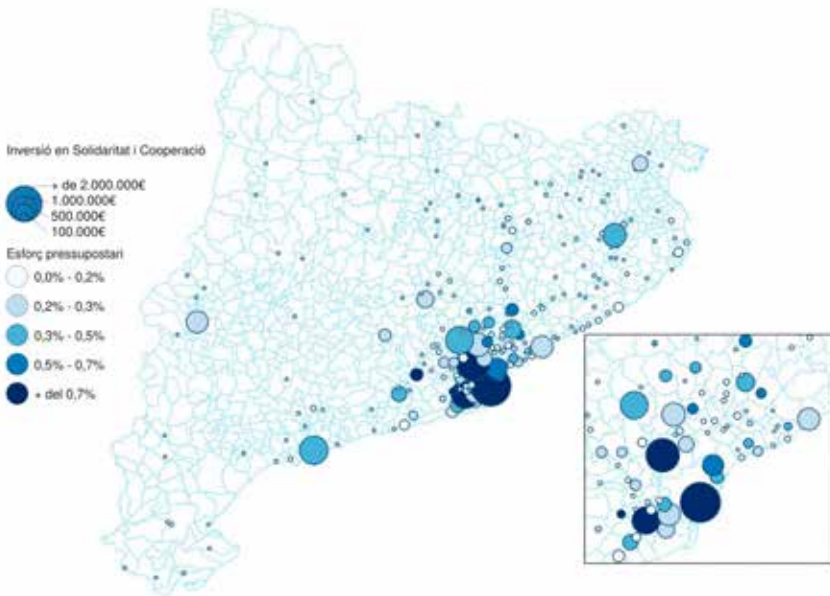
Avançar en una lògica de complementarietat implica apuntar a l’especificitat i als elements de valor afegit de les diferents administracions, i a un adequat repartiment del “treball” en la línia del que estableixen els principis de l’eficàcia de la cooperació internacional al desenvolupament. Una especificitat i valor afegit que es declinen en el què pot aportar cada administració, en les seves fortaleses i en els elements d’excel·lència tècnica de les seves polítiques públiques. L’especificitat del món local n’és un bon exemple; com també ho són algunes de les polítiques públiques del govern de la Generalitat i que han estat capdavanteres en determinats àmbits com la salut, l’educació o la sostenibilitat ambiental.

Però l’especificitat de cada administració va més enllà de les prioritats polítiques fixades per cada govern durant el període electoral, que són per definició canviants, i fa referència al mandat que tenen; un mandat lligat al sistema competencial, al territori que administren i les seves circumstàncies,

i que és el que ofereix un paràmetre estable a partir del qual avançar en la complementarietat.

Els participants en el procés participatiu van ressaltar algunes experiències positives que poden servir de base per millorar les maneres actuals de treballar. Es va destacar el lideratge de la Generalitat en determinats àmbits o l'acció de la Diputació de Barcelona en favor de la cooperació municipalista.

Durant tot el procés participatiu, es va apuntar l'excessiva concentració del sistema a l'àrea de Barcelona. Estudis recents que han servit per nodrir el procés participatiu Visió 2030 mostren que el sistema català de cooperació internacional al desenvolupament pateix una important concentració territorial de recursos i capacitats en l'entorn metropolità de Barcelona. Efectivament, les administracions que més recursos i capacitats mobilitzen —en especial la Generalitat de Catalunya, l'Ajuntament i la Diputació de Barcelona o el Fons Català de Cooperació al Desenvolupament— així com les entitats més importants i professionalitzades, tenen la seva seu a Barcelona i operen fonamentalment des d'aquesta ciutat.

La constatació d'aquesta realitat així com la necessitat d'apostar per una política de cooperació que mira al territori en la seva integritat van aparèixer de forma recurrent en el procés participatiu de la Visió 2030. En aquest sentit, el grup d'organitzacions i persones expertes de la societat civil apunten en les seves aportacions la necessitat de vetllar per un equilibri territorial en la distribució dels recursos en funció de les diferents realitats existents i les capacitats instal·lades a cada part del territori català.

Durant el procés participatiu es van formular les següents propostes:

- Impulsar mecanismes de reequilibri territorial tot generant instruments de suport financer específics dirigits a les entitats que operen des de les diferents demarcacions més enllà de Barcelona. La Generalitat s'hauria d'encarregar de dotar els esmentats instruments financers amb càrrec al seu pressupost de cooperació al desenvolupament i hauria de buscar sinergies amb la resta d'administracions que operen en el territori, en especial les diputacions i els ajuntaments de les ciutats més importants —Girona, Lleida i Tarragona—, i amb les coordinadores d'ONG territorials, si n'hi ha.
- Dissenyar un instrument financer dirigit a assegurar el funcionament ordinari de les entitats del sector de la cooperació, en especial d'aquelles que operen des del territori.
- Impulsar programes de formació dirigits a les entitats del sector i altres actors que operen des del territori (en coordinació amb les diputacions, les universitats i les coordinadores locals).
- Assegurar mecanismes d'informació sobre els recursos que existeixen en el territori (inclouria un mapatge de les entitats i altres actors que operen en l'àmbit de la cooperació).

Impulsar accions conjuntes entre els actors de la cooperació catalana

Treballar en una lògica de coordinació i complementarietat hauria d'afavorir la possibilitat de realitzar accions conjuntes entre els diferents actors del sistema de cooperació catalana. Accions conjuntes que es poden traduir en projectes més grans, que mobilitzin més recursos i capacitats; iniciatives en l'àmbit de l'EpD de més abast territorial; o definir sistemes d'avaluació i rendició de comptes compartits.

Les entitats municipalistes apunten en les seves aportacions l'oportunitat d'identificar zones a les quals desplegar esforços conjunts de les diferents cooperacions partint de la tradició, l'experiència acumulada i la presència a certes àrees geogràfiques. Igualment, assenyalen que la Generalitat hauria de desplegar la modalitat de cooperació concertada amb els ens locals molt més del que s'ha fet fins ara. I això hauria de passar per fer identificacions conjuntes, projectes o programes compartits en qualsevol de les tres línies (desenvolupament, EPD o acció humanitària) i avaluacions d'actuacions finançades per diverses administracions públiques.

Les avaluacions conjuntes també van aparèixer com un instrument innovador i cap al qual avançar en les sessions autogestionades, en les quals es va apuntar l'oportunitat "d'avaluar línies d'intervenció conjunta, fer un seguiment efectiu i impulsar accions de millora oportunes".

La lògica de la col·laboració s'ha d'estendre també a la comunicació i capitalització de la cooperació catalana i el seu valor afegit. Les entitats municipalistes proposen activar un sistema permanent d'informació i de bases de dades actualitzat sobre les cooperacions catalanes que alimenti el Portal de l'AOD catalana i posar-lo en marxa.

En les sessions autogestionades es va parlar de construir una narrativa compartida per tot el sistema de la cooperació catalana que serveixi per explicar les causes de les desigual-

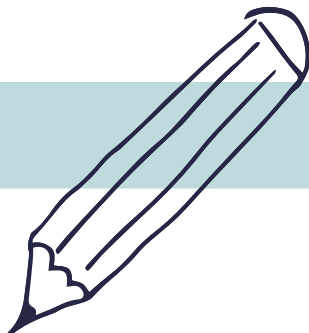
tats i la pobresa al món, l'aposta per determinats valors com la no-violència o la diversitat, així com per apropar-se a la realitat dels països socis des d'una visió empoderadora i evitant discursos paternalistes i eurocèntrica.

Igualment, es va apuntar a la necessitat de disposar d'eines que serveixin per transmetre el valor afegir del que es fa des de Catalunya, apropar-ho als principals fòrums internacionals, ja siguin europeus (European Development Days, Platforma, etc.) o globals (Global Partnership for Effective Development Cooperation), posant èmfasi amb el que fan els diferents actors del sistema, els públics (tots, no només la Generalitat) i els privats.

3.2 Les organitzacions de la societat civil

El procés participatiu Visió 2030 va atorgar una especial significació a l'enfortiment de les organitzacions de la societat civil en l'àmbit de la cooperació per al desenvolupament, la seva implantació en tot el territori català i l'oportunitat de cercar noves fórmules de relació amb altres actors.

Els debats entorn d'aquest eix van partir de la constatació i reconeixement de l'extensa trajectòria associativa existent a Catalunya, amb una evident especialització en l'àmbit de la cooperació al desenvolupament i la solidaritat internacional. En conseqüència, i malgrat l'afebliment que han patit arran de la crisi econòmica i financera del 2008, les ONGD constitueixen un sector consolidat, actiu i divers (quant a temàtiques abordades, nivells d'associacionisme i àmbits geogràfics d'actuació), i, així ho han recollit els debats; esdeve-

nen un dels grans actius de la cooperació catalana. Les ONGD catalanes han estat (i han de continuar sent) actors clau en la promoció i la implementació de projectes de cooperació al desenvolupament, i han contribuït de manera decisiva a desplegar i executar la política pública en aquest àmbit mitjançant la participació en les diverses convocatòries de subvencions impulsades per l'ACCD al llarg dels anys.

Aquesta anàlisi inicial també va recollir la realitat territorial relativa a la presència i capacitats d'aquest actor, que posa de manifest un important desequilibri entre demarcacions. D'aquesta manera, es va constatar que, només tenint en compte les organitzacions associades a les corresponents federacions o coordinadores, a les comarques de Girona hi ha 35 entitats, a les de Lleida es compten 54 entitats, a les Tarragona i Terres de l'Ebre (segons el diagnòstic elaborat per UBORA el 2018, ja que no hi ha una coordinadora d'ONGD en aquesta demarcació) s'han identificat 80 entitats, i un total de 112 organitzacions federades a La Fede.cat (coordinadora catalana d'ONGD però que integra fonamentalment aquelles que tenen seu a Barcelona).

Finalment, els debats es van fer ressò de les noves lògiques que reclama l'Agenda 2030, que es reconeix com a universal i integral. Per tant, com es va fer palès a les diferents trobades, es va convidar a superar (i no només discursivament) els esquemes Nord-Sud i, a la vegada, ser amatents a la interseccionalitat entre els objectius de desenvolupament. En conseqüència, es va posar de manifest la necessitat d'ampliar les temàtiques i d'incorporar més actors de cooperació al desenvolupament (ONGD i altres entitats del tercer sector, universitats, sector privat empresarial, organitzacions juvenils, entitats de l'economia social i solidària, entitats esportives, etc.) que aportin coneixement, expertesa i valor afegit. Alhora, es va ressaltar la pertinença de replantejar les relacions entre aquests agents envers una lògica d'aliança i de partenariat.

A partir d'aquests elements de base, el procés Visió 2030 plantejava tres reptes per a la política pública de cooperació al desenvolupament. En primer lloc, l'enfortiment de les capacitats de les entitats catalanes que treballen en l'àmbit de la cooperació al desenvolupament. En segon lloc, un major arrelament del teixit associatiu vinculat al sector en tot el territori català a través d'un suport més equitatiu a les entitats actives en les respectives demarcacions. Finalment, el tercer repte feia referència a la pertinença d'incorporar nous actors, tradicionalment allunyats de la cooperació, amb els quals establir sinergies i ampliar els espais de treball conjunt en una lògica de concertació i associació, la qual cosa implica la definició de nous instruments que afavoreixin la creació d'aquestes aliances.

Enfortiment de les capacitats de les entitats catalanes en l'àmbit de la cooperació al desenvolupament

En general, la reflexió proposada va girar a l'entorn de quin hauria de ser el paper de la DGCD i l'ACCD en aquest àmbit, quin rol haurien de jugar les coordinadores d'ONGD catalanes en l'enfortiment de les entitats, i com hauria de concretar-se aquest suport i amb quins instruments.

En primer lloc, de les sessions de debat es deriva un reconeixement dels avenços en aquesta matèria a l'anterior Pla director de cooperació al desenvolupament 2015-2018 de la Generalitat de Catalunya, en establir l'enfortiment de les capacitats tècniques i organitzatives dels agents de cooperació del territori com una línia principal d'acció. De fet, des d'un punt de vista operatiu, això s'ha traduït en el desplegament d'accions de suport a les diferents ONGD del territori català, així com a les seves estructures de segon nivell, a través de convocatòries de subvencions públiques, plans de formació i acompanyament organitzatiu i foment de la capacitat d'incidència.

Malgrat tot, es va instar a mantenir i reforçar aquest compromís. Com es va significar en la sessió autogestionada amb ONGD i entitats de la societat civil, la dràstica reducció dels pressupostos d'AOD del conjunt d'administracions públiques ha tingut severes conseqüències en les capacitats institucionals (i també d'impacte de les seves actuacions) de les entitats, la qual cosa s'ha traduït en precarització i reducció de personal. A aquest fet, cal afegir la baixa contribució econòmica a les ONGD que, en general, fa la ciutadania catalana en relació amb el seu nivell de renda; això reclama, al seu parer, una major implicació de les administracions per facilitar i promoure aquestes aportacions.

En les sessions realitzades a les diferents demarcacions sobre la relació entre les administracions públiques catalanes i la cooperació al desenvolupament que van comptar amb la presència de responsables i persones tècniques de les esmentades administracions, així com d'entitats de cooperació al desenvolupament, consultores privades i universitats, van plantejar-se tota una sèrie de propostes: l'augment de recursos econòmics adreçats a les entitats; distribució d'aquests recursos, que tingui en compte variables com la grandària o la descentralització en el territori; la millora de les convocatòries, amb processos, tràmits i criteris unificats i simplificats; la millora dels espais de concertació; l'homogeneïtzació dels instruments, sens perjudici de les singularitats de cada territori (que inclogui la creació d'una cartera de serveis específics que afavoreixi la compartició de coneixement); o l'elaboració d'un pla de formació i capacitació per a les entitats.

De manera específica, a la sessió de reflexió que es va realitzar al si de la mateixa ACCD, va sorgir la proposta de reorientar la convocatòria de projectes de cooperació al desenvolupament a l'enfortiment de les entitats del sector, alhora que mantenir la de programes a donar suport a les seves iniciatives en les àrees de treball prioritzades.

D'altra banda, un altra aportació rellevant que es va donar en el marc del procés Visió 2030 en el capítol de les capa-

citats de les organitzacions de la societat civil té relació amb la innovació i les TIC. Així, com a resultat de la jornada “L’aplicació de les TIC en la cooperació al desenvolupament, l’ajut humanitari i els drets humans”, que va tenir lloc el 8 de novembre de 2018 a l’espai ca l’Alier (El Poblenou, Barcelona)⁴, s’afirmava que per a les ONGD és crític poder comptar amb més formació i més informació en aquest àmbit per poder afrontar el repte d’aconseguir més socis i més recursos, a partir de la generació de confiança mitjançant mecanismes de transparència.

En concret, amb voluntat d’avançar en la *transformació d’entitats ineficients*, es van plantejar tota una sèrie de propostes: automatitzar tasques repetitives i generar millors automatismes sobre tasques i processos; impulsar noves plataformes col·laboratives per a accions diverses (captació de fons, agenda d’activitats, creació i sistematització d’anti-*fake news*, treball sobre el terreny, augmentar la col·laboració per sumar esforços amb l’ajuda d’entitats de segon i tercer nivell i la participació de projectes sectorials com Sinèrgia CRM o Civi-CRM, impulsar metodologies per garantir l’escolta de totes les veus de l’organització, etc.).

Quant a la *gestió de les dades*, les propostes van ser: la millora de les eines que permeten la digitalització de documents escanejats, com ara la signatura digital; la millora de la migració de dades entre aplicacions, incorporant estàndards en la normalització de les dades; i unificar bases de dades per garantir una visió completa i lluitar contra les ineficiències dins les organitzacions derivades de la dispersió de les dades.

Finalment, quant a la *manca d’eines*, la proposta concreta va ser dotar de més formació en l’ús de les TIC (mitjançant l’eina de Moodle de formació en línia) per millorar l’organització interna de les ONGD.

4 Trobeu el document a la pàgina web del procés participatiu, en l’apartat de *Resultats*

Pel que fa referència a una altra de les principals preocupacions mostrades de manera recurrent pels i les participants dels debats a l'hora d'avaluar les capacitats de les entitats de cooperació, els instruments de finançament, es va constatar el poc recorregut que encara tenen en el sector fórmules com el *crowdfunding* o el *matchfunding*, o d'altres sistemes més complexos que intenten combinar sobre el terreny fons públics, privats i assistència tècnica per part de l'ONG donant. Així es va posar de manifest a les sessions de debat precisament dedicades a les *Estratègies de les entitats del tercer sector* i als *Nous finançaments per al desenvolupament*, en les quals van participar ONGD, organitzacions que treballen en banca ètica, plataformes de *crowdfunding*, administracions locals i institucions financeres públiques. Per contra, es van valorar positivament les iniciatives que actualment està estudiant la DGCD per establir fons fiduciaris amb altres actors de la cooperació catalana (que permeten reduir els costos de transacció i afavorir la predictibilitat de l'ajut), com també incentius i mecanismes de salvaguarda (avals, crèdits, etc.), palanca per mobilitzar actius de la banca ètica i donar suport a iniciatives d'economia solidària. D'altra banda, els actors van ressaltar la necessitat que aquests nous instruments fossin en tot cas complementaris (i no pas substitutius) de l'AOD.

En el marc de les aportacions externes al procés, el CNJC va plantejar la necessitat de reforçar el paper de les entitats juvenils com a actors de canvi. En conseqüència, va insistir en la necessitat de mantenir el suport de les administracions

públiques catalanes a les entitats juvenils en el seu procés de formació i incorporació de l'EGBDH en els seus projectes i treball diari.

Finalment, una altra aportació externa clau al procés Visió 2030 (i al mateix el Pla director de cooperació al desenvolupament 2019-2022, aleshores en elaboració) en aquest punt va ser la realitzada per un grup d'organitzacions i persones expertes de la societat civil membres del Consell de Cooperació de Catalunya. Les entitats federades van reclamar la inclusió de mecanismes per enfortir i donar suport a la infraestructura del sector de la cooperació al desenvolupament i l'educació per al desenvolupament. En concret, en el seu document se sol·licitava que el nou Pla director recollís de manera efectiva les següents propostes:

- un esforç per harmonitzar les bases i simplificar els formularis i les convocatòries de les diferents administracions públiques de Catalunya. Es va demanar que els formularis fossin més racionals en clau d'impacte i s'ajustessin a la realitat de les intervencions adaptant-se a les capacitats i coneixements de les entitats catalanes;
- s'insistia en la creació d'una convocatòria per finançar les estructures i les capacitats de les entitats, a fi de donar estabilitat i continuïtat a les entitats i als seus equips;
- l'establiment d'instruments amb marcs temporals plurianuals per a totes les línies (cooperació al desenvolupament, educació per al desenvolupament i acció humanitària i d'emergència) que permetés alhora poder establir indicadors d'impacte del procés d'intervenció.

Distribució i suport territorial de les entitats catalanes que treballen en cooperació al desenvolupament

Pel que fa referència a aquest segon repte, el debat proposava aprofundir sobre la identificació de les necessitats específiques de les entitats de cooperació presents al territori i,

igual que en el cas anterior, determinar quin és el rol a jugar per la Generalitat (DGCD i ACCD) i els ens locals en aquest camp, com es podria potenciar la seva coordinació i, eventualment, com es podria materialitzar la seva complementarietat o divisió del treball.

Com s'ha apuntat abans, els debats van posar de manifest la necessitat de reequilibrar de manera proporcional el pes que tenen les entitats catalanes de fora de Barcelona en el desplegament de la política pública de cooperació al desenvolupament. En aquest sentit, en les sessions de debat sobre administracions públiques catalanes i cooperació al desenvolupament, la Coordinadora d'ONG i altres Moviments Socials de Lleida va emfasitzar la concentració dels recursos i l'impacte desigual (o nul la majoria de vegades) dels instruments de finançament impulsats per l'ACCD a les comarques lleidatanes, al qual cal afegir la manca de fonts de finançament alternatives (d'administracions locals o fons privats).

D'aquesta manera, amb voluntat de corregir els desequilibris territorials en la distribució de l'AOD catalana, va realitzar una sèrie de propostes concretes, entre les quals s'inclouen: la creació d'una convocatòria específica dirigida a enfortir les capacitats i estructura de les entitats amb domicili social i fiscal a Lleida (de dimensions locals), amb fort arrelament i base social; consolidar la convocatòria de fons específic per part de l'ACCD per donar continuïtat a les accions de formació específica sobre cooperació al desenvolupament, i especialment en allò referent a l'EGBDH; o l'ampliació del suport a la Coordinadora, que afavoreixi la connexió de les activitats locals amb les de les administracions públiques a tots els nivells.

Al mateix temps, es va ressaltar l'important treball que duen a terme les coordinadores d'entitats, com també la proximitat que existeix entre les entitats d'un mateix territori, i el rol de la taula del tercer sector social com a punt de trobada.

En la mateixa línia de l'equitat territorial, el document dels actors de la societat civil membres del Consell de Cooperació esmentat anteriorment va insistir en la necessitat d'avançar envers un "equilibri territorial de distribució dels recursos en funció de les diferents realitats existents i les capacitats instal·lades a cada part del territori català".

Noves aliances de cooperació al desenvolupament

En relació amb aquest tercer eix, la reflexió va girar al voltant de la pertinença i manera d'impulsar espais de concertació entre ONGD i amb altres actors per augmentar l'impacte de la cooperació en termes de resultats de desenvolupament, així com la contribució a un major alineament dels projectes de les ONGD a l'Agenda 2030.

De fet, aquest es reconeix com un dels elements més innovadors del mateix procés Visió 2030, coherent amb l'ODS 17, que promou l'establiment de noves aliances formades per actors tradicionals (països donants, governs socis i societat civil) i no tan tradicionals en el món de la cooperació al desenvolupament. En el cas català, el debat va integrar la discussió a l'entorn de la incorporació d'altres actors, com ara les universitats, el sector privat, el de l'economia social i solidària, col·legis professionals i altres organitzacions que treballen més a nivell comunitari.

En la sessió que va tenir lloc al voltant de la construcció de *Nous partenariats*, on van participar ONGD, universitats i entitats del sector privat, es van identificar una sèrie de reptes. El primer és el de superar la manca de visió estratègica en la configuració d'aquestes aliances davant la constatació que majorment responen a la disponibilitat o accés a fons (i no pas a criteris de sostenibilitat i reflexió). El segon fa referència a les barreres i reticències del tercer sector a l'hora d'establir relacions de cooperació al desenvolupament

amb el sector privat. En aquest sentit, a la sessió de debat organitzada per l'associació empresarial Respon.cat i el Consell de Cambres de Comerç⁵, es va posar de manifest la rellevant contribució que fan les PIME (i les empreses en general) en la cooperació al desenvolupament i el seu rol clau en la consecució dels ODS. Es va reflexionar sobre l'oportunitat d'ampliar la responsabilitat social corporativa per incorporar progressivament les qüestions de la cooperació al desenvolupament. Al mateix temps, es va remarcar la pertinència de redefinir les relacions amb altres actors del sector, especialment de les ONGD, vers una lògica d'aliances per a l'acció que superin els esquemes inspirats en la filantropia.

D'altra banda, a la sessió sobre *Nous partenariats* es va encoratjar l'establiment d'aliances amb universitats i obrir les portes al lideratge d'aquestes en projectes de cooperació al desenvolupament conjuntament amb altres actors, a través d'opcions com la creació de convocatòries complementàries destinades a l'assoliment de grans reptes vinculats a l'Agenda 2030.

En aquest sentit, els i les participants van emfasitzar el fet que els mitjans i recursos que la cooperació catalana ha posat a disposició dels actors per promoure la comunicació per al desenvolupament ha contribuït a impulsar aliances entre diferents actors amb missatges comuns i enfocaments consensuats. Així, segons van reconèixer, s'ha afavorit una millor comunicació del *què és*, *què es fa*, i *on es fa* i, al seu torn, una millora en la transparència i la rendició de comptes, tant de les entitats públiques de cooperació com també de les entitats.

Com va aparèixer de nou a la sessió de debat sobre *Nous partenariats*, i també a alguna de les sessions autogestionades, es va posar de manifest que la incorporació de nous ac-

⁵ Aquest document *Informe sobre el paper de les empreses en la cooperació internacional catalana* el trobeu a l'apartat "Resultats" de la pàgina web del procés participatiu.

tors requereix innovar en la forma de fer aliances. En aquest sentit, els actors van expressar el fet que, a partir d'experiències pròpies, han identificat elements innovadors i útils per configurar aquestes noves aliances, sorgides de les pràctiques en temes de la provisió de l'aigua, la construcció de pau a Colòmbia, la necessitat de transformació de les relacions basades en la dependència en relacions d'igual a igual i la transparència i coherència de les accions dels donants en el terreny. Tot i així, l'establiment de noves aliances va mostrar-se encara com un àmbit força incipient. En aquest sentit, es va assenyalar la idea que l'ACCD i altres administracions haurien d'actuar de facilitadors d'aliances (ahora que participar com a membres), garantint bones pràctiques i la qualitat.

D'altra banda, com així es va fer palès a la sessió mantinguda amb federacions i fundacions esportives, universitats i administracions públiques, la constitució de noves aliances permet ampliar els àmbits tradicionals de la cooperació al desenvolupament per incorporar nous sectors que generen canvi social, però fins ara han estat oblidats en les agendes globals i la cooperació al desenvolupament. Entre aquests, va destacar concretament l'esport. En aquest sentit, es va fer palès que, en el cas de Catalunya, hi ha una comunitat important en el sector de l'esport que treballa per al desenvolupament des de diferents àmbits: educació, desenvolupament de l'esport en països tercers o com a eina d'empoderament i canvi social en països tercers. Així, s'emfasitzava el fet afegit que, en aquest àmbit, existeix una gran varietat d'actors tals com les universitats i altres organismes educatius, federacions esportives, consells municipals, ajuntaments, fundacions i altres ONG. En conseqüència, es feia evident que la incorporació de l'esport com a àmbit emergent de la cooperació al desenvolupament ofereix a la vegada majors potencialitats per explorar noves aliances.

3.3 Una cooperació de banda ampla

La política de cooperació catalana es descriu per ser de banda ampla, és a dir, per anar molt més enllà de les unitats específiques del Govern dedicades a la cooperació al desenvolupament, i integrar altres departaments i actors no tradicionals de la cooperació que operen aportant valor afegit i recursos. Igualment, s'obre a noves activitats i sectors i temes d'activitat que aporten un important valor afegit.

Els participants en el procés participatiu han coincidit a apuntar que els departaments de la Generalitat aporten una diversitat i una qualitat important a la cooperació al desenvolupament que impulsa el govern de Catalunya. Alguns departaments i organismes del Govern tenen una trajectòria força consolidada que cal visibilitzar; mentre que d'altres poden aportar un valor afegit important però tenen poc recorregut.

D'altra banda, en els darrers anys han aparegut en l'ecosistema català de cooperació tot un seguit d'actors com les universitats, les empreses o el tercer sector. Actors que no tenen en la cooperació el seu rol fundacional però que aporten recursos, coneixement i capacitat d'innovar. Aportacions que van en línia amb l'aposta que fa l'Agenda 2030 per tenir en compte i involucrar tots els actors que juguen un rol en els processos de desenvolupament sostenible. També noves activitats que tradicionalment no havien estat computades com cooperació al desenvolupament, com la incidència política, la compra pública o la recerca per al desenvolupament.

També en línia amb l'Agenda 2030 i amb la vocació manifesta d'apropar-se al desenvolupament des d'una perspectiva integral o holística, en els darrers anys la cooperació catalana s'ha començat a obrir a nous temes que no són estrictament de cooperació però que tenen un impacte rellevant en el desenvolupament sostenible entès des d'una perspectiva universal. Temes com les migracions i els refugiats, el treball amb els joves, l'equitat de gènere o l'esport i la cultura són

temes amb una forta dimensió local però que cada cop apareixen més vinculats a la cooperació al desenvolupament.

L'aportació dels departaments de la Generalitat a la política de cooperació al desenvolupament

Bona part dels participants en el procés participatiu Visió 2030 reconeixen el valor afegit dels departaments i altres instàncies del Govern de la Generalitat en la cooperació al desenvolupament. Tal com es va posar de manifest en les sessions autogestionades, “davant els reptes que suposa la cooperació al desenvolupament, és important treballar de manera coherent entre tots els departaments que conformen l'Administració pública catalana de cara a conformar una política de cooperació coherent, sòlida i de qualitat”.

La incorporació dels departaments permet al Govern de la Generalitat abordar un ventall molt més ampli de temàtiques i especialitats tot aportant valor afegit en forma de recursos, experiència i capacitat d'innovar. Es considera que caldria potenciar la vinculació dels treballadors de les administracions en general i dels departaments de la Generalitat en concret en el marc d'iniciatives de cooperació tècnica. En aquest sentit, en els debats de l'Eix 1 se subratlla la necessitat que la cooperació tècnica esdevingui una prioritat política.

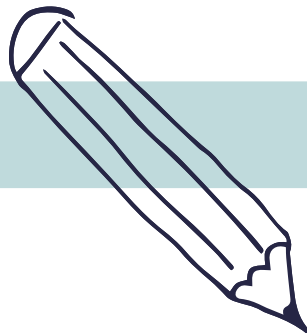
En els debats es va abordar la necessitat de comptar amb la complicitat dels treballadors de tots els departaments de la Generalitat. En concret, en els de l'Eix 4 es destaca els mateixos professionals de l'Administració pública com un dels punts forts de la cooperació catalana. S'afirma que “aquests professionals destaquen pel seu nivell d'expertesa i bon desenvolupament laboral, al mateix temps, que es ressalta la seva capacitat per ser mobilitzats. Aquests dos elements incideixen en el gran prestigi internacional del qual disposa Catalunya en àmbits tan diversos com la gestió de residus, el sistema penitenciari o el teixit associatiu. És important tenir

en compte el lideratge que pot exercir Catalunya en àmbits com els esmentats”.

Igualment, es va suggerir impulsar processos de “de sensibilització i divulgació interna entre els mateixos treballadors de l’Administració i l’elaboració d’una normativa interna de funcionament que permeti millorar la gestió interdepartamental i la flexibilitat de les unitats de cooperació”. En aquest mateix sentit, l’Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament, en les seves aportacions, proposa definir un pla estratègic de formació de llarg termini dirigit als treballadors dels departaments.

L’Agència també insisteix en la necessitat de treballar per garantir una major coordinació entre els departaments, la Direcció General de Cooperació i la mateixa ACCD. Com s’ha subratllat en el capítol precedent, la coordinació entre les diferents instàncies del sistema català de cooperació es considera un element clau per millorar la qualitat de la política de cooperació.

En línia amb l’aposta per la coordinació, en el document de *Propostes dels vocals de la societat civil del Consell de Cooperació*, se subratlla la importància que els departaments de la Generalitat s’alineïn amb “els objectius estratègics fixats pel Govern en el seu Pla director de cooperació i se’ls apropiïn, de manera que es pugui exigir que les polítiques públiques en tots els àmbits d’actuació defensen i protegeixen els drets humans tant a l’exterior com dins el territori a Catalunya”.

Aquest apunt apel·la a la coherència de polítiques com un element clau per millorar la qualitat de la política de cooperació. En els debats vinculats a l'Eix 1 s'apunta que “la coherència de polítiques per al desenvolupament ha estat present en l'agenda de cooperació catalana tant a nivell legal, polític com operacional. Això ha permès la creació de mecanismes de coordinació entre els departaments de la Generalitat que realitzen projectes de cooperació al desenvolupament com també amb altres que no són actius en l'àmbit Internacional o que no estan directament lligats amb la cooperació catalana”.

Finalment, la cooperació apareix com un factor palanca per potenciar la internacionalització dels diferents departaments de la Generalitat. En aquest sentit, en els debats de l'Eix 4 es va subratllar el paper de lideratge del Departament de Presidència “que tingui capacitat per alinear tots els directors i directores de servei i establir persones de referència en temes de cooperació als diferents organismes públics, institucions o entitats del tercer sector”.

Actors i activitats més enllà de la cooperació al desenvolupament

Més enllà dels actors governamentals, ja siguin les diferents instàncies vinculades al Govern de la Generalitat o els governs locals, i de les organitzacions de la societat civil que conformen l'anomenat sector, en els darrers anys s'han sumat al sistema català de cooperació tot un seguit de nous actors que podríem definir com a “no tradicionals” i que aporten una dosi molt important de recursos, experiència i capacitat d'innovar.

En aquest sentit, els participants en els debats al voltant de l'Eix 4 assenyalen com a prioritat “ampliar el mapa d'actors actual amb agents no tradicionals” de la cooperació al desenvolupament. Igualment, en les sessions autogestionades s'apunta “la necessitat de fomentar la creació de noves aliances amb el sector privat i els sectors de la investigació

i el coneixement”. Queda palesa, per tant, l’oportunitat de comptar amb universitats i centres de recerca, empreses privades i professionals, moviments socials i organitzacions de la societat civil, en especial el tercer sector, entre d’altres.

La coincidència entre els participants en el procés participatiu a l’entorn del rol de les **universitats** és absoluta. El rol d’aquestes en la cooperació apareix en la pràctica totalitat dels debats organitzats i en la majoria de les aportacions rebudes des de diferents sectors. Així, en les sessions autogestionades es proposa “impulsar l’entrada del món del coneixement, especialment la universitat i la investigació” i “capitalitzar el coneixement existent a les universitats”. També en les aportacions de l’ACCD s’apunta la necessitat d’enfortir molt més el paper de les universitats cercant, per exemple, mecanismes per incentivar els treballs de recerca i promovent la recerca aplicada i conjunta entre universitats i ONGD.

Des de les sessions autogestionades es va apuntar que “les universitats han de ser reconegudes com a actors diferents a les ONGD, com centres d’expertesa i de generació de coneixement, com a agents de transformació amb la responsabilitat de formar professionals i ciutadans capaços d’afrontar els reptes globals i socials d’un món canviant. Les mateixes universitats, molt actives en tot el procés participatiu, assenyalen, en les aportacions presentades pel CIC i l’ACUP⁶, que “cal que les universitats reivindicuem el nostre paper com a actors en el marc de la cooperació i de l’Agenda 2030, i és imprescindible que les institucions públiques que estan treballant en aquest marc i definint les polítiques públiques específiques incorporin la universitat dins el mapa d’actors”.

S’assenyalen com a punts forts de les universitats “la gran experiència en treballar per pro-

6 Trobeu la *Sessió autogestionada del Consell Interuniversitari de Catalunya i l’Associació Catalana d’Universitats Públiques* a la pàgina web del procés participatiu.

jectes i en col·laboració amb tercers. Aquesta pràctica ens situa en un lloc privilegiat a l'hora de facilitar la col·laboració entre diferents agents des d'una posició "neutral". Malgrat això, el CIC i l'ACUP apunten en el seu document que fins ara les universitats s'han incorporat com "un actor amb unes atribucions molt limitades i centrades principalment en l'Educació per al Desenvolupament. Aquest és un dels motius principals que explica perquè moltes unitats de cooperació universitària s'han constituït històricament com a entitats jurídiques fora de l'estructura universitària, amb estructures semblants a les entitats del tercer sector". Cal, segons les universitats, potenciar el rol de les universitats i avançar cap a nous models que incorporin la recerca per al Desenvolupament, la ciència oberta, l'accés obert a les dades i a la recerca, i la recerca i la innovació responsables.

Pel que fa als reptes que tenen per davant les universitats, el CIC i l'ACUP assenyalen els següents:

- Donar a conèixer a la societat i a la resta d'agents (administració pública, organitzacions no governamentals, etc.) quin és el paper i la contribució de la universitat a la Visió 2030 i en el futur Pla director de la cooperació catalana.
- Accedir a finançament específic per Cooperació i programes afins que s'ofereix des de l'Administració pública: les convocatòries destinades a cooperació o educació per al desenvolupament i la justícia global van molt enfocades a certs col·lectius i exclouen les universitats.
- Implicar tota la comunitat universitària per contribuir a la Visió 2030.
- Treballar la contribució als ODS a mitjà i llarg termini i fer-ho mitjançant la cooperació entre universitats i altres actors de l'ecosistema.

Aquest darrer punt apareix també en les conclusions de les sessions autogestionades en les quals s'assenyala la necessi-

tat d'avançar cap a fórmules que permetin promoure aliances entre universitats i altres actors, en especial les entitats del tercer sector. Es proposa “obrir les portes al lideratge de les universitats en projectes en aliança amb d'altres actors, a través d'opcions com la creació de convocatòries complementàries destinades a l'assoliment de grans reptes vinculats a l'Agenda 2030”.

Les organitzacions de la societat civil en general, i del **tercer sector** en particular, són també reconegudes com a actors a incorporar al mapa dels actors de la cooperació catalana. En els debats de l'Eix 4 es va subratllar el rol de la taula del tercer sector social com a punt de trobada i, en general, l'existència d'un teixit associatiu potent i que treballen pel co-desenvolupament.

Tal com s'apunta en els debats de l'Eix 2, “la creació de noves aliances i la incorporació de nous actors i sectors en el marc de l'Agenda 2030 requereix noves estratègies per al tercer sector i nous instruments de finançament. En aquest sentit, el tercer sector a Catalunya es troba en procés d'adopció dels principis establerts per l'Agenda 2030 i de la integració dels ODS en les seves accions. Tot i que es reconeix que el sector privat està força més avançat, les entitats del tercer sector han anat adoptant l'Agenda 2030 mitjançant processos que han inclòs fases de sensibilització a l'intern de l'organització i a la ciutadania, establiment de fulls ruta per a la seva adopció, treball d'anàlisi de l'impacte social i en xarxa amb diversos actors, incloent el sector privat i participació en sessions d'informació i formació sobre l'Agenda 2030, assegurant la *transversalització* dels ODS”.

En un estudi encarregat pel Govern de la Generalitat a Araya Griso sobre els espais de confluència entre la cooperació al desenvolupament i el tercer sector social de Catalunya⁷, es reforça la idea que les entitats sense afany de lucre del país

⁷ Trobeu aquest document *Espais de confluència entre la cooperació i el tercer sector* en l'apartat de Documents de treball de la pàgina web del procés participatiu.

poden aportar un important valor afegit. L'esmentat estudi apunta alguns àmbits de treball que poden servir per reforçar l'aliança entre les entitats de la cooperació i les del tercer sector i promoure el treball conjunt:

- Promoure lògiques d'inversió econòmica amb retorn social i l'economia social en l'àmbit de la cooperació.
- Superar la lògica de beneficència, caritat, i de cert assistencialisme per tal d'impulsar lògiques d'intervenció i d'empoderament.
- Trencar les lògiques de competència i corporativisme entre sectors.
- Aprofundir en les lògiques de determinats instruments de finançament extern europeu i internacional (licitacions internacionals, contractes marc de la UE, etc.) i valorar la seva adequació.
- Promoure partenariats per la recerca de finançament europeu tant en les línies pròpies de la cooperació internacional com en les recentment explorades pel tercer sector com per exemple, Horizon 2020.

En les conclusions de les sessions autogestionades⁸ s'apunta també la importància de “donar suport als moviments socials i organitzacions locals de la societat civil que promouen la defensa, protecció i l'exercici actiu dels drets de les persones discriminades per la seva orientació sexual i/o identitat de gènere” així com “reforçar les capacitats i recursos de les OSC i moviments socials locals que promouen estratègies no violentes de transformació de conflictes, per augmentar el seu impacte i contribuir a amplificar els seus suports socials i comunitaris.

⁸ Trobeu aquest document a la pàgina web del procés participatiu: *Informe de resultats sessions autogestionades i aportacions web.*

Un tercer actor que apareix amb força en els debats són les **empreses** (i organitzacions empresarials) i **els professionals**. En les conclusions de les sessions autogestionades s'assenyala que “per poder fer front als nous reptes de la cooperació al desenvolupament és necessari reforçar les relacions entre el sector privat i el públic”. Ara bé, el paper de les empreses en la cooperació al desenvolupament suscita certa controvèrsia. En els debats sostinguts a l'entorn de l'Eix 3 s'observa que “la incorporació de nous actors com el sector privat sembla ser complexa. La cooperació entre el tercer sector i el sector privat sembla encara experimentar dificultats, barreres i reticències per formar aliances en l'àmbit de la cooperació. La manca de regulació, criteris i codis ètics per al sector privat són els principals frens d'aquest tipus de cooperació”.

Tot i que els participants van valorar positivament la innovació en termes de mecanismes de finançament, “els crèdits i altres mecanismes que impliquin el treball amb bancs i sector privat resten temes sensibles entre el sector de la cooperació. Establir criteris i requisits mínims per tal de fomentar la participació del sector privat i promoure aliances transparents i basades en la confiança, la justícia global i la coherència entre el sector privat i el tercer sector. Això implica establir codis ètics pel sector i mecanismes per identificar actors del sector privat de qualitat”.

Igualment, en les sessions autogestionades es va apuntar que la nova política de cooperació al desenvolupament ha de considerar la capacitació i millora de les organitzacions d'empresaris dels països receptors d'ajut, per tal d'afavorir l'emprenedoria i el creixement empresarial com a eina de desenvolupament. Cal fomentar els projectes de transferència de coneixements i experiències entre les organitzacions empresarials del Nord i del Sud.

Però junt amb l'aparició de nous actors que no són els estrictament vinculats amb la cooperació, apareixen noves activitats que aporten valor afegit però que no es comptabilitzen

com a Ajuda Oficial al Desenvolupament. Activitats com les que es poden relacionar amb l'EpD des del medi ambient i la sostenibilitat, la incidència política, la compra pública o les finances ètiques així com tot allò que té a veure amb la recerca per al desenvolupament.

En les sessions de l'Eix 1 s'apunta a l'Agenda 2030 com una oportunitat per incidir en el sistema multilateral. En els debats inclosos en l'Eix 4 se subratlla la importància de la incidència política, en especial en tot allò que té a veure amb la promoció de la pau i el que anomenen incidència global. De forma concreta s'apunta que "a hores d'ara, a Catalunya, en termes de pau i incidència global es realitzen les següents actuacions: acció de govern en temes de construcció de pau amb missions i/o observacions a Kurdistan, Filipines o el Sàhara, etc., els mitjans de comunicació juntament amb el CAC promouen la no-violència, el Fons Català de Cooperació al Desenvolupament amb col·laboració de la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat i el suport de l'ACCD amb el projecte de Ciutats Defensores dels Drets Humans.

En les conclusions de les sessions autogestionades s'apunta la importància de la incidència política, en especial per avançar cap a una contractació pública ètica. En concret s'assenyala que la "compra pública ètica ha de tenir un paper primordial en el funcionament de l'Administració, per coherència amb els valors que es volen transmetre" i s'aposta per "augmentar el treball d'incidència política a les administracions públiques a nivell espanyol i català per incorporar

clàusules de drets humans a les legislacions de contractació pública”. En el mateix sentit apunten que “és important que la Generalitat faci un esforç per incentivar la reducció de les inversions en entitats bancàries que formen part del que des de les ONG es defineix com a *Banca armada*”.

El tema de la contractació pública ha aparegut de forma reiterada en els debats del procés participatiu com un dels elements palanca per avançar cap a lògiques de coherència de polítiques. En aquest sentit, en el document d'aportacions de les entitats municipalistes, apunten que cal “promoure, en l'àmbit de la coherència de polítiques per al desenvolupament, el desplegament coordinat de la compra pública que incorpori criteris de drets humans extraterritorials, tot impulsant el centre d'avaluació d'empreses.

Igualment, les organitzacions i persones expertes de la societat civil insisteixen en la necessitat que “la compra i la contractació pública en els processos de contractació de béns i serveis de la Generalitat sigui coherent amb els principis i objectius del Pla director, que incorporin criteris d'economia social i solidària, i que siguin respectuoses amb els DD-HH, la pau i el medi ambient tal com defensen els valors de la cooperació catalana”.

Finalment, en les sessions de debat vinculades a l'Eix 3 apareix la recerca per al desenvolupament com una activitat a vincular fortament amb la cooperació. S'apunten determinats àmbits en els quals la recerca catalana pot aportar un valor afegit, com el “biomèdic, la medicina judicial, els problemes de salut primaris globals, les ciutats sostenibles, entre d'altres. Els agents implicats actualment en la recerca explicitada són les universitats, amb col·laboracions internacionals, però també els sectors sanitaris i sociosanitaris”. En els mateixos debats s'indica que “les noves tendències quant a recerca són l'“open science” o la RRS (Recerca i Innovació Responsables). No obstant, aquestes tendències no se segueixen quan es parla de recerca al desenvolupament.

Tanmateix, es perceben mancances relacionades amb la recerca específica en cooperació que es considera mínima, en la manca de transversalitat disciplinar, en la poca incorporació de la dimensió de gènere, en la baixa implicació de la ciutadania en la recerca, en una insuficient col·laboració entre tots els actors, així com en la poca influència que tenen els resultats de la recerca en les polítiques.

Nous temes que vinculen les agendes globals amb les locals

L'Agenda 2030 posa de manifest les interdependències que avui en dia operen en el món i condicionen el desenvolupament sostenible. Tal com s'afirma en les conclusions dels debats de l'Eix 2, "el gran nombre de temàtiques i objectius a aconseguir en els ODS exigeix treballar no tan sols amb nous actors, sinó també en nous sectors que generen canvi social però fins ara han estat oblidats en les agendes globals i la cooperació al desenvolupament". Sectors o temes com les migracions i els refugiats, el treball amb els joves, l'equitat de gènere, l'esport o la tecnologia i les dades.

Tots aquests temes han anat apareixent en els diferents debats lligats al procés participatiu i en les aportacions realitzades pels diferents actors vinculats al sistema català de cooperació al desenvolupament.

Així, per exemple, en els debats de l'Eix 1 es va insistir en "no lligar la cooperació al desenvolupament a altres polítiques exteriors i transfrontereres com la d'immigració, acollida de refugiats i comerç, si el que de veritat es vol és arribar a una cooperació transformadora". També es va assenyalar la necessitat de reforçar els mecanismes de coordinació per assegurar coherència polítiques de desenvolupament i, així, poder assegurar una no vinculació a l'acció exterior amb altres polítiques contraproductives a una visió transformadora (per exemple política d'immigració i/o comerç)".

Malgrat això, també van haver-hi veus favorables a vincular les polítiques de cooperació i migracions. En aquest sentit, en les sessions autogestionades es va valorar “la possibilitat de treballar en relació amb el moviment de persones, a països d’origen i trànsit de les migracions” així com “vincular més estretament les polítiques públiques i la cooperació al desenvolupament, especialment en àmbits com el de les migracions”.

En la sessió autogestionada organitzada per l’IEMED i l’APEC es va tractar el vincle entre migracions, refugiats i mitjans de comunicació. En els debats es va recalcar la necessitat per part dels mitjans de comunicació de reflectir el millor possible la realitat de les migracions, sense caure en simplificacions i etiquetes o només en visions negatives, i sobretot aportar context i perspectiva des d’un punt de vista quasi pedagògic per contribuir a la formació d’una opinió pública informada i amb sentit crític.

També es va subratllar que la informació sobre el fet migratori es mou per criteris, percepcions i preocupacions a nivell dels estats sense tenir en compte la seva dimensió internacional. En aquest sentit, i en relació amb els mitjans europeus, s’ha criticat l’eurocentrisme del seu discurs periòdic, marcat en el fons per cert paternalisme i racisme, i on el fet migratori continua tractant-se de forma esbiaixada i estigmatitzadora, que sovint criminalitza els immigrants en vincular-los amb informacions de temes negatius o relacionats amb delinqüència o violència.

Contextualitzar i posar en perspectiva les xifres de fluxos de migracions a nivell internacional – i no només fer-ne una lectura estatal– contribuiria molt, segons els participants de la sessió, a reduir la percepció de la immigració com un problema o, en el pitjor dels casos, quelcom fora de control i desestabilitzador. I en aquest sentit es va recordar la importància d’informar més i millor sobre què passa a l’Àfrica més al sud del Sàhara, especialment davant l’eurocentrisme que

domina en uns mitjans de comunicació europeus que se centren només en els fluxos migratoris amb destinació a Europa i poc o mai en les mobilitats intraafricanas, que en números absoluts es mouen en xifres molt més altes.

També es va constatar la necessitat de superar el tractament diferenciat que s'atorga als immigrants pel sol fet de trobar-se en un procés de migració i s'ha apostat per abandonar aquest enfocament d'excepcionalitat i per normalitzar-ne el tractament. En aquest sentit, s'ha defensat renovar els conceptes, que sovint uniformitzen i són poc concrets.

També apareix de forma transversal el tema de l'equitat de gènere. En les sessions de l'Eix 1, i de forma concreta, en la sessió 1.5 dedicada a l'*Enfocament de gènere i drets humans*, es parla d'un enfocament de gènere excessivament limitat a l'ODS 5, de la complementarietat entre gènere i sostenibilitat, de la necessitat de (re)polititzar l'agenda de gènere, d'avançar cap a una visió més àmplia sobre gènere i feminisme i de donar suport, des de la cooperació catalana, al moviment feminista global.

En aquest sentit, s'apunta a la necessitat de consolidar l'enfocament de gènere i basat en drets humans com a enfocament transversal, un àmbit en el qual la cooperació catalana disposa d'una important experiència i recorregut. En aquest sentit, en les conclusions dels debats de l'Eix 1 s'afirma que "l'enfocament de gènere i drets humans que és transversal i clau en l'execució de l'Agenda 2030, és un enfocament de llarga trajectòria i força consolidat tant en el marc de les institucions governamentals com no governamentals. De fet, hi ha un cert reconeixement que aquest enfocament ha ajudat les entitats de cooperació a millorar la transversalitat de gènere a tots els nivells institucionals i ha reforçat el seu empoderament a través dels processos de canvi que elles mateixes han generat en el terreny".

Més enllà de l'EGIBDH, en les sessions autogestionades s'apunta que cal "reforçar els socis locals en la promoció de

mesures i/o polítiques d'igualtat de gènere a nivell intern, tant en espais institucionals com socials"; i "donar suport als moviments socials i organitzacions locals de la societat civil que promouen la defensa, protecció i l'exercici actiu dels drets de les persones discriminades per la seva orientació sexual i/o identitat de gènere.

L'esport també apareix com un tema "nou" a abordar des de la política de cooperació catalana. Així, en les conclusions dels debats de l'Eix 2 es considera l'esport com una de les eines conductores de la transformació social i canvi. En el cas de Catalunya, hi ha una comunitat important en el sector de l'esport que treballa en l'esport per al desenvolupament des de diferents àmbits: educació, desenvolupament de l'esport en països tercers o com a eina d'empoderament i canvi social en països tercers".

Els participants també apunten que "en aquest àmbit també operen una gran varietat d'actors tals com els universitats i altres organismes educatius, federacions esportives, consells municipals/ajuntaments, fundacions i altres ONG". En els debats, va quedar palesa la diversitat d'enfocaments. Mentre que "per a algunes organitzacions, el major objectiu de desenvolupar projectes de cooperació és desenvolupar el sector de l'esport en els països socis; per d'altres, de caire més social, l'esport és considerat com un mitjà d'apoderament i transformació social.

S'apunta com a repte reduir la dispersió i atomització dels projectes en l'àmbit de l'esport ni dissociar la pràctica de l'esport de la cultura i l'educació. També es van fer tot un seguit de propostes entre les quals destaca:

- Articular els actors i aclarir els objectius de l'esport: com a fi o com a mitjà.
- Realitzar una diagnosi per determinar com utilitzar l'esport com a mecanisme per complementar el que es fa en altres sectors de la cooperació.

- Dur a terme una avaluació de les fortaleces i valor afegit de la cooperació catalana en l'àmbit de l'esport.
- Capacitar els professionals de l'esport en l'àmbit de la cooperació.
- Insistir en el rol de les administracions públiques com a enllaç entre l'esport i el món de la cooperació i facilitadores d'aliances.

Molt en línia amb l'esport, apareix el treball amb els joves. En el document que sintetitza les aportacions de les sessions autogestionades, s'apunta la importància "d'impulsar el treball amb col·lectius de joves per les seves potencialitats en matèria de creativitat i d'innovació, emfatitzant el seu rol com a agents de canvi social en els seus entorns i comunitats". En aquest sentit es proposa potenciar la seva participació en la cooperació al desenvolupament promovent la seva participació en iniciatives de formació.

Finalment, la tecnologia i les dades també apareixen com a un nou sector amb potencial per a la cooperació al desenvolupament. En aquest sentit, en les conclusions dels debats organitzats a l'entorn de l'Eix 3 s'afirma que "el que es fa actualment a Catalunya en temes de Dades i Desenvolupament va molt lligat a altres experiències més internacionals, atès que va lligat a accions desenvolupades de forma prioritària per entitats o empreses internacionals. Alguns exemples són: la plataforma Magic Box d'Unicef utilitzada per optimitzar la resposta a emergències o desastres naturals, les dades facilitades per satèl·lits que poden permetre calcular indicadors relacionats amb l'ajuda al desenvolupament, el projecte MSF InnoChallenge destinat a resoldre o proposar possibles solucions a través de diferents tècniques en col·laboració, com el pensament de disseny o la *Crowdsourcing*, l'ús de dades en màrqueting social que fa també MSF o les *science shops* que permeten establir un contacte directe entre ciència i ciutadania".

També s'assenyalen algunes de les mancances. Els participants en el debat apunten que existeix una manca d'eficiència en tot el procés que lliga dades i desenvolupament (recopilació, tractament, emmagatzematge, compartició), poca interconnexió entre Big Data diferents i amb dades del sector privat, manca de cultura interna entorn de la utilitat de les dades o reduït finançament.

3.4 Coherència de polítiques per al desenvolupament

Més enllà del que estableixen els principis de l'eficàcia de la cooperació al desenvolupament (París 2005, Accra 2008 i Busan 2011), existeix un ampli consens entre el sector que un dels factors clau que majorment poden fer que les polítiques adreçades a promoure el desenvolupament siguin realment eficaces és precisament la coherència de polítiques per al desenvolupament (en endavant CPD). Aquesta ha estat, de bon tros, una de les principals reivindicacions que les entitats de cooperació han elevat en els diferents espais de diàleg de polítiques, tant a nivell nacional com internacional. Els diversos plans directors de cooperació al desenvolupament de les administracions públiques catalanes han intentat recollir i desplegar de manera diversa aquesta qüestió però els resultats, fins ara, són certament modestos.

Així ho van reflectir els debats que es van produir en el marc del procés Visió 2030, on la CPD va ocupar un lloc central. De manera generalitzada, les persones participants van posar en relleu el llarg camí que encara resta per recórrer per assolir aquesta fita.

El punt de partida en aquesta matèria va estar clar des de l'inici. La CPD pren una rellevància cabdal en el marc dels processos globalitzadors. D'una banda, aquests determinen un complex sistema d'interdependències i d'interconnexions, que requereixen d'una governança multinivell en la definició i provisió dels béns públics globals. De l'altra, vinculat a l'ante-

rior, plantegen l'exigència de transversalitzar el desenvolupament al conjunt de les polítiques, des de la seva planificació fins a l'avaluació.

En aquest sentit, la mateixa Generalitat ja havia fet un exercici previ de reflexió que s'havia plasmat a l'informe *Introducció sobre la coherència de polítiques per al desenvolupament a la Generalitat de Catalunya*⁹. S'hi reafirmava el seu compromís envers la CPD com a principi de la seva acció en cooperació al desenvolupament en la seva contribució a “un ordre internacional més solidari, just, lliure i en pau”. Alhora, des d'un punt de vista estratègic, assenyalava que l'assoliment d'aquest objectiu de promoció del benestar global revertia necessàriament en el propi, dins aquest context d'interdependències globals. Finalment, també reconeixia la coherència de polítiques com un tret associat a la bona gestió pública en si mateix. En definitiva, l'aplicació del principi de CPD no es promovia en contraposició a l'assoliment dels objectius prioritaris d'altres polítiques públiques, sinó amb la voluntat que l'obtenció d'aquests es faci sense perjudicar els del desenvolupament, buscant, quan sigui possible, solucions innovadores on tots els objectius siguin igualment assolibles. D'aquesta manera, el document planteja la CPD com un procés gradual i expansiu, tot reconeixent la seva complexitat.

Al mateix Informe es fa relació dels principals reptes als quals s'enfronta la implementació d'una autèntica CPD per part del Govern de la Generalitat. D'una banda, el reconeixement explícit que la coherència ha de comprometre tots els òrgans de l'Administració, que nombroses polítiques “domèstiques” afecten el benestar de les persones que viuen a tercers països, i que la promoció del desenvolupament humà

9 Trobeu aquest document *Introducció sobre la Coherència de polítiques per al desenvolupament a la Generalitat de Catalunya* en l'apartat de Documents de treball de la pàgina web del procés participatiu.

sostenible és beneficiós per a tothom. De l'altra, cal reforçar els mecanismes de coordinació (amb capacitat real d'incidència) a l'intern de les administracions públiques per aconseguir que la perspectiva del desenvolupament transversalitzï els processos d'elaboració i deliberació del conjunt de les polítiques. Finalment, un altre repte significatiu assenyalat a l'Informe va ser les dificultats per realitzar un seguiment efectiu del progrés en aquesta matèria i orientar les persones i òrgans responsables de prendre les decisions corresponents. En aquest sentit, es conclouïa la pertinència de sumar en el procés les organitzacions de la societat civil i centres de recerca, i plantejar-ho també com un exercici periòdic de rendició de comptes davant la ciutadania i el Parlament.

El document identifica un conjunt d'àmbits que, pel marc competencial català actual i l'impacte exterior de les polítiques públiques catalanes, es poden considerar d'especial rellevància i significació per orientar el treball en aquest camp: les migracions, la política energètica i el canvi climàtic, l'empresa i l'economia, la recerca i l'educació.

L'Informe acaba reflexionant sobre l'eventual evolució del mateix concepte de CPD en el marc de l'Agenda 2030. Així, a partir d'una lectura que emfasitza el seu caràcter universal i interdependent, considera que suposa en si mateix un "reconeixement definitiu per part de la comunitat internacional de la necessitat i pertinència d'adoptar a la pràctica política habitual l'enfocament transversal i integrador que reclama la CPD". L'ampliació del concepte de desenvolupament, respecte del qual s'han d'alinejar les polítiques públiques, ha donat lloc també a una nova aproximació vers la coherència, l'anomenada Coherència de polítiques per al desenvolupament sostenible (en endavant CPDS), que la Generalitat assumeix com a pròpia. En aquest sentit, la CPDS complementa l'anterior CPD en tant que, tal com la defineix l'OCDE, esdevé "un enfocament i eina política per integrar les dimensions econòmica, social, mediambiental i de governança del desenvolupament sostenible a totes les fases d'elaboració de les polítiques domèstiques i internacionals".

Amb tots aquests elements de base, les sessions de debat en relació amb la CPD van girar a l'entorn de tres eixos principals. En primer lloc, la necessitat d'enfortir aquesta coherència en relació amb les polítiques i accions que tenen una particular dimensió internacional, aspecte que tradicionalment ha protagonitzat aquest debat, davant la globalització dels processos a la qual abans es feia referència. En segon lloc, i tal com hi convidava a reflexionar l'Agenda 2030, la pertinència de seguir aprofundint en la coherència del conjunt de polítiques del Govern, atesa la creixent dissolució (o altrament, la seva major vinculació) entre les esferes interna -o local- i externa -o global.

En definitiva, als debats sobre la CPD (i CPDS) van córrer les diferents visions que es donen envers aquest tema, i que es troben presents en el capteniment i en l'actuació de la DGCD i l'ACCD. D'una banda, la que determina la Llei de cooperació, i que la limita a "qualsevol actuació pública de l'Administració de la Generalitat no qualificable com a AOD que pugui impactar significativament en un país en desenvolupament". D'altra banda, la idea d'una CPD menys pal·liativa dels impactes externs, i més propera a la inserció dels valors de la cooperació en l'actuació ordinària del Govern i de les seves unitats: una acció de Govern orientada al desenvolupament comú del Nord i del Sud, i responsable amb el sosteniment del planeta. Una altra visió, encara més àmplia, no precisa que hi hagi altres polítiques públiques "incoherents" amb els objectius de desenvolupament dels països socis, i s'interessa directament pels impactes de l'activitat econòmica i comercial d'actors privats, com són les empreses, en els drets humans o la sostenibilitat. Finalment, una aproximació més complexa a la qüestió de la CPD és la que vetlla per les actuacions de totes les unitats i departaments que participen a la política pública de cooperació al desenvolupament. És a dir, s'apunta a la coherència com a qualitat de la coordinació interdepartamental, i grau d'alineament de l'activitat de les diferents unitats amb les previsions i orientacions de la política pública de cooperació al desenvolupament (Pla director).

Aquesta ampliació conceptual planteja una major exigència amb les tasques de coordinació de la DGCD.

El tercer eix de treball en aquest àmbit al voltant del qual van girar els debats del procés Visió 2030 va consistir en la reflexió sobre la incorporació de l'EGBDH, impulsat com a línia de fons en l'anterior Pla director de la cooperació al desenvolupament 2015-2018 de la Generalitat de Catalunya, al debat sobre la CPD i sobre com adequar-lo a les capacitats dels actors, alhora que integrar més clarament la dimensió de la sostenibilitat.

Enfortiment de la CPD amb dimensió exterior

A la sessió sobre *Coherència de polítiques per al desenvolupament*, on van ser presents representants de les diferents unitats de la Generalitat, entitats del tercer sector i de l'àmbit de la cooperació al desenvolupament, totes les persones assistents van posar de manifest el caràcter clau i transversal de la CPD en l'assoliment de les agendes globals de desenvolupament. Alhora, van reconèixer que aquest element sempre ha estat present en els debats i documents estratègics de la cooperació catalana. Al seu parer, aquest fet ha vingut acompanyat d'espais i mecanismes de coordinació entre els departaments de la Generalitat que realitzen projectes de cooperació al desenvolupament, com també amb altres unitats que tradicionalment no han estat tan actives en aquest àmbit.

En general, els i les participants a la taula van reconèixer el compromís polític, institucional, i inclòs dels equips tècnics, vers la CPD, que ha fet que la cooperació al desenvolupament hagi anat estenent-se a altres departaments i unitats del Govern més enllà dels responsables principals d'executar aquesta política. A més, concretament en l'àmbit de la sostenibilitat, les licitacions públiques han vingut incorporant de manera significativa clàusules que vetllen pel respecte a aquesta dimensió, al qual, segons el seu parer, han vingut sumant-se les empreses. En definitiva, van assenyalar la CPD com un mitjà necessari per garantir l'eficàcia i el caràcter transformador de la cooperació al desenvolupament.

En qualsevol cas, tot i reconèixer els esforços realitzats a nivell institucional, les persones participants van emfasitzar el fet que la CPD per part de l'Administració catalana resta encara força incipient i limitada, ja que, sens perjudici de l'esmentat anteriorment, fins ara només ha aconseguit involucrar uns quants departaments i unitats del Govern. En aquest sentit, van assenyalar que la defensa de la CPD sovint es queda en una mera declaració d'intencions. Els assistents van atribuir-ho, en general, a una manca de capacitat interna i d'instruments concrets per mesurar el seu impacte, com també l'escàs caràcter vinculant, que derivava d'una manca de voluntat política real.

Així mateix, van identificar com a principals reptes en aquesta matèria aconseguir que les empreses catalanes que operen a l'exterior assumeixin de manera efectiva els principis dels drets humans, fomentar el coneixement i l'apropiació de la CPD per part de la ciutadania, així com promoure la implicació del conjunt de les administracions públiques catalanes.

En aquest sentit, en el document d'aportacions dels actors de la societat civil organitzada al procés d'elaboració del Pla director de cooperació al desenvolupament 2019-2022 de la Generalitat de Catalunya (i també al mateix procés Visió 2030), va aparèixer la proposta de crear un Centre d'Avaluació i Estudi de l'Impacte de l'empresa que opera a Catalunya

amb nous mecanismes de supervisió pública, que vetllin per l'obligat compliment i respecte dels drets humans per part de les empreses catalanes tant a l'exterior com a Catalunya. En general, aquest document reclama que el nou Pla director concreti el màxim possible quines són les passes que es faran des del Govern per dotar-se d'una veritable política pública coherent amb els objectius, principis i valors que defensa tant la Llei catalana de cooperació.

De la mateixa manera, la qüestió de les empreses i el respecte als drets humans també va ser treballat amb profunditat a la sessió de debat autogestionada per la Coordinadora d'ONG i Altres Moviments Socials de Lleida. S'hi es va posar en relleu la manca, fins al moment, d'un tractat internacional vinculant que estableixi una estratègia universal sobre la relació entre els drets humans i les empreses. Això no implica, com van assenyalar les persones participants, la inexistència de determinades normes o estàndards internacionals plasmatats en els "Principis rectors sobre les empreses i els drets humans" adoptat per les Nacions Unides l'any 2011 i que, com van denunciar, Catalunya encara no ha transformat en realitat.

En conseqüència, van realitzar la següent reflexió entorn de la CPD:

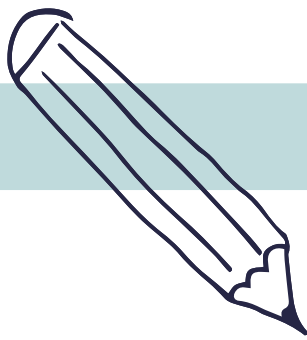
- Cal una major exigència en l'aplicació tant dels estàndards internacionals en matèria de drets humans com dels ODS a Catalunya. Es va proposar que en aquest procés hi tingui cabuda i es coordini amb el CADS.
- Es va proposar també que la composició d'aquest òrgan disposi d'un equilibri en funció de les capacitats territorials, que es puguin fer aportacions i propostes des de Lleida i altres comarques.

- En el marc de de l'Estratègia catalana de drets humans i empresa, es va proposar que aquesta incorpori la visió del desenvolupament sostenible i que s'orienti a aconseguir les fites de l'Agenda 2030. També es va proposar que aquesta estratègia incorpori els principis del Global Compact de les Nacions Unides pel que fa al contingut, i que el text sigui consensuat no només amb el teixit empresariat, sinó també amb el sindical, les universitats i les entitats del tercer sector.

En relació amb la qüestió de la coordinació, es va insistir també des de les sessions sobre administracions públiques i cooperació al desenvolupament, tingudes al llarg del territori i en les quals van participar representants de la DGCD i de l'ACCD, d'ens locals i diputacions, universitats, empreses consultores i entitats del sector. S'hi va posar l'èmfasi en la manca de coordinació entre les administracions, com també l'escassa implicació, en general, de les administracions supramunicipals. També des de les taules autogestionades va aparèixer aquest tema, on es va reclamar la coordinació entre el conjunt d'administracions catalanes de cara a “conformar una política de cooperació coherent, sòlida i de qualitat”.

D'altra banda, els i les assistents a la sessió de debat sobre CPD van plantejar una sèrie de propostes: elevar institucionalment el rang polític de la CPD al si de les estructures de Govern per reforçar el seu estatus vinculant; promoure el rol de lideratge, consultiu i de suport de l'ACCD i la DGCD en relació amb la resta de departaments; establir aliances amb altres administracions per fomentar la CPD; i impulsar el coneixement dins de la institució, com també entre la ciutadania. En aquest sentit, es va fer la proposta concreta de crear una mena de càpsula Agenda 2030 al telèfon 012 d'informació a la ciutadania.

D'altra banda, els participants van proposar no lligar la cooperació al desenvolupament als interessos d'altres políti-

ques exteriors i transfrontereres com la d'immigració, acollida de refugiats i comerç, si el que de veritat es vol és promoure una cooperació transformadora.

A la taula sobre administracions públiques i cooperació al desenvolupament, tot i reconèixer els avenços que suposava l'establiment de plans de treball anuals entre la DGCD, l'ACCD i els departaments, les persones participants van admetre que els òrgans de coordinació no estaven actuant *de facto* com a espais per al diàleg de polítiques, aspecte en el qual es va coincidir en la sessió autogestionada per l'ACCD i la DGCD. D'aquesta manera, es va plantejar l'elaboració d'un Pacte nacional de cooperació al desenvolupament. Al mateix temps, es va proposar enfortir els espais de coordinació institucional (la Comissió de Coordinació d'Ents Locals-CCEL i la Comissió Interdepartamental de Cooperació-CIC sobretot) per fer-los més eficaços i que esdevinguessin un espai de diàleg de polítiques. També es va plantejar la necessitat de treballar per unificar i simplificar els instruments entre les diferents administracions, i fomentar la formació en aquest àmbit.

Finalment, en el marc de les aportacions externes realitzades per les organitzacions supramunicipals (DIBA, FCCD, l'AMB, l'ACM i la FMC, en les quals també va participar l'Ajuntament de Barcelona), es va plantejar que, pel que fa a la governança, caldria substituir la CCEL per una Comissió de Coordinació de les Cooperacions Catalanes, per dotar-se així les administracions d'un espai de coordinació més representatiu i operatiu, que esdevingui l'espai estratègic de referència, tot fomentant la discussió de les polítiques de cooperació i la complementarietat. Per fer-ho possible, aquestes entitats van proposar una sèrie de mesures concretes:

Modificar el decret de composició de la CCEL per garantir la participació de l'Ajuntament de Barcelona, la DIBA i l'AMB.

- Crear un espai de coordinació operativa entre les cooperacions catalanes, més enllà de la CCEL, on tractar temes de diagnosi, reflexió, planificació, gestió i execució de mutu interès.
- Activar un sistema permanent d'informació i de bases de dades actualitzat sobre les cooperacions catalanes que alimenti el Portal de l'AOD catalana i posar-lo en marxa.
- Transitar, en la mesura del possible, cap a la simplificació administrativa de la gestió de convocatòries públiques i justificacions de subvencions per a totes les administracions.

Vers una CPD del conjunt de les polítiques del Govern en el context de l'Agenda 2030

Els debats van coincidir a considerar el marc dels ODS com a una oportunitat única per avançar en la CPD. En aquest sentit, es va reconèixer que el caràcter universal, multinivell i integrador de l'Agenda 2030 contribueix a simplificar aquests debats, ja que descarrega les polítiques públiques d'AOD de la responsabilitat única o principal de l'avenç cap a aquests objectius. Com es va fer palès a la taula sobre CPD (Sessió 1.4), aquest nou marc obre un espai més vast que aquell que tradicionalment s'ha treballat des de les polítiques de cooperació al desenvolupament, i que remet al diàleg intern-extern de les polítiques públiques. Es va emfasitzar així que el fet que l'esforç per assolir els ODS al propi país no pot anar en contra de les possibilitats d'altres països de fer el mateix.

Així mateix, es va posar en relleu que el caràcter participat de l'Agenda 2030, que reclama un compromís ferm tant d'agents públics com privats, obre també una via qualitativament diferent a la vinculació amb l'empresa, en el doble sentit de la seva associació en l'assoliment dels ODS, i de la supervisió dels seus possibles impactes negatius en l'exterior.

En definitiva, les persones assistents a la taula van observar la importància d'utilitzar l'Agenda 2030 com a marc transformador de referència de la política de cooperació al desenvolupament, que al seu parer, hauria de contribuir a evitar el biaix partidista i assegurar un compromís i suport a mitjà i llarg termini, alhora que també a millorar la rendició de comptes del conjunt de polítiques públiques.

Les aportacions realitzades pel Consell Nacional de la Joventut també van recollir la valoració molt positiva que feien de l'Agenda 2030 pel que fa referència a la seva capacitat de posar sobre l'agenda política temes urgents i imprescindibles, impulsar el treball coordinat dels diferents departaments de la Generalitat per promoure el desenvolupament sostenible de Catalunya i alhora, per la seva potencialitat com a motor de mobilització de la societat civil catalana. Tanmateix, considera que el treball des de l'òptica de la justícia global supera l'Agenda 2030 i, per tant, proposava ampliar aquest marc.

A les taules sobre administracions públiques i cooperació al desenvolupament que es van realitzar a les quatre demarcacions de Catalunya, es va aprofundir també en aquesta línia. En elles, a banda d'assenyalar la manca de consistència dels intents per desplegar la CPD, es va ressaltar la percepció d'una manca de voluntat política i l'existència d'interferències partidistes en l'àmbit de la cooperació al desenvolupament. Conseqüentment, es va proposar treballar per fer polítiques més coherents i transversals, amb un major compromís polític envers aquest àmbit. Alhora, es va reflexionar sobre la necessitat de mesurar la contribució eficaç de les polítiques públiques als ODS per tal d'analitzar el seu impacte.

Des de la mateixa taula es va reclamar la necessitat de facilitar l'enllaç entre la planificació territorial i les estratègies nacionals en matèria d'ODS.

D'altra banda, al *Diagnòstic sobre les cooperacions públiques catalanes*, es feien evidents les contínues apel·lacions a la CPD en els respectius plans directors, alhora que valorava que l'Agenda 2030 facilita la connexió amb la resta de polítiques, de manera que puguin ser dissenyades pensant en els seus efectes globals. En qualsevol cas, va posar en relleu les dificultats per concretar en actuacions determinades aquest enfocament, i sobretot que des de l'àmbit de cooperació s'acabés influïent en la resta de polítiques públiques, més enllà de les declaracions de bona voluntat política. En aquest sentit, s'esmenten com a exemples més comuns els relatius a la compra ètica pública i a la introducció de les finances ètiques al món local, amb mecanismes i resultats encara molt limitats.

A les sessions de debat autogestionades també es va posar l'accent en la compra pública ètica, com una de les polítiques on es podria avançar en el que hem anomenat abans CPDS. Així, es va plantejar el següent:

- La compra pública ètica hauria de tenir un paper primordial en el funcionament de l'Administració, per coherència amb els valors que es volen transmetre.
- Augmentar el treball d'incidència política a les administracions públiques a nivell espanyol i català per incorporar clàusules de drets humans a les legislacions relatives a la contractació pública.
- Caldria que la Generalitat fes un major esforç per incentivar la reducció de les inversions en entitats bancàries que formen part del que, des de les ONG, es defineix com a "Banca Armada".

En l'àmbit de la compra pública ètica també es va insistir en la gestió autogestionada al Consell Municipal de Manresa, que va considerar que caldria que la Generalitat tingués un paper exemplificador davant els

municipis en aquest aspecte, mostrant que és factible. Al seu parer, la força del comerç just i del consum responsable per a la transformació de les desigualtats està encara poc visibilitzada per la ciutadania.

També en el document d'*Aportacions municipalistes* es va ressaltar la necessitat d'un desplegament coordinat de la compra pública que incorpori criteris de drets humans extra-territorials, tot impulsant un centre d'avaluació d'empreses.

De la mateixa manera, el document de *Propostes dels vocals de la societat civil del Consell de Cooperació* també va fer referència a aquest punt, exigint criteris ètics en els processos de contractació pública de béns i serveis de la Generalitat, coherent amb els principis i objectius de la política pública de cooperació al desenvolupament. Alhora reclamava la incorporació de criteris vinculats a l'economia social i solidària, que fossin respectuosos amb els drets humans, la pau i el medi ambient, tal com defensen els valors de la cooperació catalana.

De fet, aquest document va anar més enllà, tot reclamant al Govern l'establiment d'indicadors d'alineament dels departaments amb els objectius estratègics del Pla director per fomentar la seva apropiació del PD, de manera que es pugui exigir que les polítiques públiques en tots els àmbits d'actuació defensen i protegeixen els drets humans, tant a l'exterior com dins el territori a Catalunya. En concret, van destacar una especial preocupació per la situació de vulneració de drets de les treballadores de les càrnies, les persones temporeres de

les campanyes de recollida de la fruita i les treballadores de serveis que viuen a Catalunya.

L'EGBDH i la CPD

Prèviament al procés participatiu Visió 2030, l'ACCD ja havia encarregat un informe sobre les implicacions de l'EGBDH en l'AOD i en la CPD catalana¹⁰. En aquest, un cop analitzats els documents normatius i programàtics de la política de cooperació al desenvolupament de la Generalitat, es conclou que es deriva una concepció de la CPD com a principi transversal que supera la visió sectorial i limitada de l'AOD, al voltant dels objectius de desenvolupament, drets humans i igualtat de gènere. Per tant, es mostra la voluntat ferma, sobre el paper, de transversalitzar la cooperació al conjunt de l'acció del Govern i que compromet tots els poders públics catalans.

Segons l'informe, aquesta visió es veia reforçada per centralitat atorgada a l'EGBDH al Pla director de cooperació al desenvolupament 2015-2018, amb la seva crida a “la universalitat, l'abordament i la transformació de les causes de discriminació i desigualtat, i la seva transversalització en les polítiques i actuacions de desenvolupament de la Generalitat”.

Malgrat això, l'informe es feia ressò de la dualitat mostrada per la pràctica de la cooperació catalana, distingint l'acció del desenvolupament de la resta de polítiques i actuacions, incloses altres d'acció exterior. D'aquesta manera, es feia palès que l'harmonització de les actuacions de desenvolupament dels departaments amb els objectius, estratègies i prioritats en relació amb l'EGBDH era clarament insuficient, a excepció de la mateixa ACCD. Es conclouia així que aquest fet menyscabava la qualitat i la coherència de l'AOD de la Generalitat. En conseqüència, proposava invertir “més esforços en l'impuls de les capacitats i els vincles del desenvolupament amb les lògiques sectorials dels departaments, de manera que

10 Trobeu aquest document en l'apartat de Documents de treball de la pàgina web del procés participatiu.

prenguin consciència dels impactes de les seves polítiques i la seva responsabilitat vers els drets humans i la igualtat de gènere”.

Aquesta mateixa diagnosi va ser compartida pel treball de reflexió que es va fer al si de l'ACCD. Tot i reconèixer els avenços que s'havien fet en aquesta matèria, es considera que aquests s'havien donat principalment en el treball amb les entitats de cooperació. En canvi, tot i l'establiment de plans de treball anuals amb els departaments, el camí a recórrer en l'alineació de l'acció d'aquests a l'EGBDH és encara força llarg.

D'aquesta manera, es van identificar els següents reptes:

- Alinear les polítiques de cooperació amb enfocament de drets humans, treballant conjuntament l'EGBDH i els ODS.
- Incorporar de manera més intensa el gènere com a punt central.
- Materialitzar els canvis estructurals que planteja l'EGBDH.
- Acomodar de manera més efectiva la noció de sostenibilitat mediambiental.

Conseqüentment, es plantejaven les següents propostes:

- Mantenir la centralitat de l'EGBDH, però alhora dotar-lo d'eines i metodologia d'aplicació i mecanismes d'avaluació periòdica.
- Donar continuïtat a les formacions en EGBDH als actors.
- Recuperar la sostenibilitat ambiental com a eix transversal de la cooperació catalana.

La gran majoria de taules de debat en el marc del procés Visió 2030 van coincidir a ressaltar les bondats d'aquest en-

focament. Per exemple, a la sessió autogestionada per la Coordinadora d'ONG i Altres Moviments Socials de Lleida es va emfasitzar "l'aposta ètica i política feta per la Generalitat en l'adopció de l'EGBDH", ressaltant el tret diferencial que atorga a la cooperació catalana. Al seu parer, aquest fet ha contribuït a superar dinàmiques patriarcals i caritatives més pròpies de cooperacions èpoques. En conseqüència, proposaven avançar i aprofundir en aquesta línia.

En un sentit similar es va expressar el Consell Nacional de la Joventut, que proposava treballar per alinear la cooperació catalana a l'Agenda 2030 però amb una mirada crítica, des de l'òptica de la justícia global i l'EGBDH.

Finalment, en el document de *Propostes dels vocals de la societat civil del Consell de Cooperació* es va mostrar la seva ferma voluntat de reforçar el compromís per la defensa dels drets humans i el forment de pau, tot apel·lant a l'ampli consens dins les organitzacions socials en mantenir l'actual EGBDH dins els propers cicles de planificació, que consideren també que caracteritza la cooperació catalana dins l'esfera internacional. El document reconeixia l'esforç i recursos destinats a la formació en relació amb aquest enfocament en els darrers anys.

El document mostrava també les dificultats patides per les entitats de cooperació per adaptar-se a l'EGBDH (en tant que porta associat un canvi d'orientació en la manera de treballar: entendre la població com a titulars de drets i no beneficiària; realitzar un abordatge integral de les desiguals relacions de poder, amb un èmfasi especial en la situació de les dones), alhora que admetia que ja ha estat majorment incorporat pel conjunt d'organitzacions catalanes.

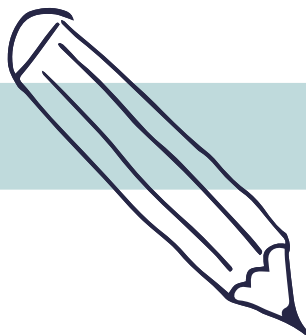
En conseqüència, des d'aquests actors es feia una crida a seguir avançant i consolidant aquesta mirada en el si de la política pública de cooperació al desenvolupament.

3.5 Educació per a la ciutadania crítica

La cooperació catalana ha considerat tradicionalment l'Educació per al Desenvolupament (EpD) com un dels elements clau de la seva voluntat transformadora. En conseqüència, aquest tema va estar present en moltes de les taules de debat del procés Visió 2030. En general, va existir un ampli consens a l'entorn del fet que la construcció d'una ciutadania conscient, formada, crítica, activa, mobilitzada i que vincula els fenòmens locals i globals esdevé una eina fonamental per contribuir a transformar les relacions estructurals que provoquen les injustícies globals.

El recurs a l'expressió EpD per referir-se als processos de sensibilització, recerca, formació i incidència, va obeir a un criteri pràctic i de simplificació terminològica. En general, els agents presents en les sessions eren coneixedors i assumien els debats que s'han produït en els darrers anys entorn d'aquest àmbit, i que han enriquit el concepte per posar més accent en el foment d'una ciutadania crítica i global. En aquest escrit es manté la referència a l'EpD, amb el benentès que el terme incorpora tots aquests matisos.

Tres van ser els reptes principals que es van identificar en el procés a l'entorn de l'EpD i que van articular majorment els debats. En primer lloc, i en línia amb el caràcter multidimensional, integral i universal del desenvolupament que proposa l'Agenda 2030, els i les participants van posar de manifest la necessitat que l'EpD avanci envers una explicació i conscienciació més àmplia i complexa dels problemes i fenò-

mens vinculats al desenvolupament, emfasitzant precisament aquests trets i superant la lectura més estreta que tendeix a focalitzar-se en les problemàtiques que caracteritzen el subdesenvolupament i la pobresa que caracteritzen els països del Sud.

En segon lloc, i conseqüent amb aquesta mirada holística del desenvolupament i dels processos que el promouen, els debats van girar també al voltant de la incorporació de nous actors educadors i noves aliances en la comesa de promoure una ciutadania conscient, crítica i compromesa. Per tant, es va posar en relleu la pertinença que les iniciatives implementades per a l'assoliment d'aquest objectiu transcendissin les actuacions que s'impulsen des de la cooperació al desenvolupament (AOD). Alhora, es va plantejar la necessitat que l'EpD esdevingui una gran política de país, amb la implicació activa i coordinada del conjunt d'administracions públiques catalanes.

Finalment, més enllà de la reflexió sobre la centralitat i desplegament d'aquest component en la política de cooperació al desenvolupament promoguda des de Catalunya, es van emfasitzar alguns elements del seu contingut que, al parer de les persones participants, haurien de tenir un major recorregut o rellevància en els futurs cicles de planificació. En concret, es van esmentar principalment els eixos de la incidència, la cultura de la pau, i també la comunicació per al desenvolupament.

Vers una ciutadania crítica amb els problemes globals

En la sessió sobre *Creació de ciutadania global i educació per al desenvolupament* (en la qual van participar ONGD, organitzacions internacionals, universitats, administracions públiques locals i persones a títol individual) es va posar de manifest que qualsevol política de cooperació transformadora hauria de promoure l'educació per a la ciutadania. En aquesta taula es va assenyalar que, tot i l'ampli consens sobre aquest

aspecte entre els agents, paradoxalment ha esdevingut una de les parts amb més capacitat de millora de la cooperació catalana. En concret, es van esmentar la dependència dels mecanismes de coherència de polítiques de desenvolupament i la manca de participació del sector educatiu en accions d'EpD com a punts més febles sobre els quals caldria actuar.

En el document elaborat per l'ACCD i la DGCD, en el marc de la sessió autogestionada de l'ACCD, s'emfasitzava la centralitat que havia de tenir en la política pública la promoció d'una ciutadania crítica global vers la transformació social. D'aquí es derivava que aquesta havia de contribuir a "l'adquisició de consciència de ser titular de drets i ser conscient també de la responsabilitat de l'impacte global de les vulneracions de drets humans i drets humans de les dones de les pautes de producció, consum i convivència". Aquesta mateixa idea va ser desenvolupada en la sessió de treball sobre creació d'una ciutadania global realitzada per Creu Roja Catalunya, on s'insistia en la corresponsabilitat en tant que ciutadania global.

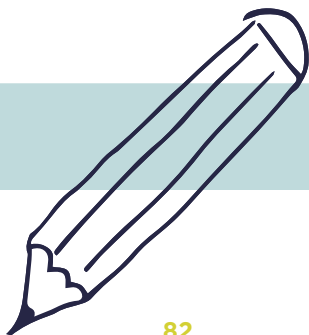
En definitiva, en el document treballat per les unitats responsables en aquest àmbit dins del Govern, es prioritzava "l'empoderament de la ciutadania de Catalunya a través de la formació, la recerca, la incidència, la sensibilització i la comunicació". En aquest sentit, la voluntat era "promoure l'anàlisi, el qüestionament, la reflexió i l'acció a nivell individual i col·lectiu". Es conclouia doncs que aquest exercici implicava que "totes les problemàtiques prioritzades de treball als països socis" s'havien de treballar també a Catalunya "procurant arribar al màxim de públics diferents, fent ús de múltiples formats (teatre, cinefòrums, exposicions, iniciatives vivencials) i ubicant-se en llocs i espais diversos".

D'altra banda, en línia amb la voluntat d'ampliar els marges tradicionals de l'EpD, en la reflexió realitzada per la DGCD i l'ACCD es va posar en relleu la necessitat de "superar la separació estanca entre les línies estratègiques" (desenvolupa-

ment, acció humanitària i EpD). En conseqüència, es va suggerir la pertinència de seguir abordant-les d'una forma més articulada i coherent. En definitiva, es va evidenciar que les tres línies comparteixen un mateix objectiu: “l’empoderament dels actors per a una major capacitat de resiliència, protecció i exigibilitat/garantia política i jurídica dels drets humans (i en especial, el de les dones)”.

Des de les organitzacions de la societat civil també es va insistir en aquest punt. Així, en el document *Propostes dels vocals de la societat civil del Consell de Cooperació* que van elaborar diferents actors i organitzacions de la societat civil es feia esment a la pertinència que el nou exercici de planificació incorpori un nou marc conceptual sobre l’EpD que n’emfasitzi els components, crítica i transformadora. Al mateix temps, suggeria que l’objectiu principal hauria de ser “la transformació d’actituds i de pràctiques per part de la ciutadania, des de la comprensió de les causes estructurals que originen les desigualtats en el gaudi dels drets humans”. Alhora, es va ressaltar la necessitat d’articular de manera més coherent l’EGBDH.

Així mateix, plantejava ampliar les temàtiques mitjançant accions d’exploració i recerca al voltant d’elements com ara: la descolonització, la justícia epistèmica, altres cosmovisions, o la interculturalitat crítica, entre d’altres. En aquest sentit, es proposava l’elaboració d’una “Estratègia d’EpD crítica i transformadora” per part de la Generalitat de Catalunya que incorpori la reflexió que han anat fent les entitats del sector, així com més espais per treballar l’EGBDH, i la superació del requisit de vinculació amb experiències concretes dels països socis, tot i que, al seu parer, cal que integri la connexió local-global.

Vers una política de país en matèria de promoció d'una ciutadania crítica

A la sessió sobre ciutadania global i EpD, les persones participants van reconèixer l'existència, en general, d'una voluntat política per part de les administracions públiques catalanes per impulsar l'EpD, alhora que també de fer-la més global i transversal a totes les actuacions de cooperació al desenvolupament. Els agents van destacar aquest fet, que juntament amb la constatació de la tradicional vocació solidària de la societat catalana organitzada, consideraven que constituïen unes bases sòlides per avançar envers una autèntica política de país en aquest camp, integradora de les noves perspectives i formes de treball en xarxa que deriven de l'evolució discursiva i operativa que s'ha vingut donant en l'EpD al llarg dels darrers anys.

D'altra banda, a la mateixa sessió de treball, es va reflexionar sobre els avantatges d'atorgar a l'EpD aquest caràcter ampli i consensuat. Els i les participants van expressar la seva preocupació per la vinculació de la política de cooperació al desenvolupament (i també de l'EpD) amb el cicle polític, fet que pot donar lloc, en la seva opinió, a canvis a curt termini en funció d'interessos aliens als propis de la cooperació, la qual cosa constreny la seva capacitat transformadora. En aquest sentit, algunes entitats presents van assenyalar el risc que aquesta "politització" partidista de la política de cooperació al desenvolupament pogués determinar el sentit dels continguts de l'EpD en funció de si convergeixen o divergeixen amb la línia política del govern de torn.

Des de l'àmbit municipalista, com així ho reflecteix el document *Aportacions municipalistes* elaborat conjuntament pel FCCD, la DIBA, l'Ajuntament de Barcelona, l'AMB, l'ACM i la FMC, es va ressaltar l'aposta estratègica per l'EpD de la cooperació al desenvolupament impulsada pels ens locals. S'hi reflexiona sobre els reptes per al proper cicle de planificació de la política de cooperació del Govern, i s'esmenta que un d'ells havia de ser necessàriament la "generació de

capacitats compartides per millorar la qualitat i el coneixement de la cooperació al desenvolupament” que fan els diferents actors públics catalans. En concret, es recollia l'objectiu d'acordar campanyes compartides de sensibilització i del conjunt de l'EpD.

En qualsevol cas, més enllà del discurs i voluntat política expressada per les institucions, l'informe de *Diagnòstic sobre les cooperacions públiques catalanes* va mostrar que només el 29% de les accions impulsades o a les quals es dona suport es corresponien amb la línia d'EpD. D'aquest percentatge, més de la meitat és imputable a la Generalitat (ACCD i altres unitats del Govern), un 26% a l'Ajuntament de Barcelona, un 9% a la DIBA, un 7% al FCCD i la resta als ens locals per via directa.

D'altra banda, aquest informe observava una creixent col·laboració entre administracions catalanes en matèria d'EpD, amb un paper destacable dels ens locals quant a la innovació de formats i continguts, tot i reconèixer les diferents velocitats i visions entre els municipis.

A la sessió de treball autogestionada pel Consell Municipal de Manresa es va insistir en la rellevància del treball conjunt entre administracions en aquest àmbit. D'aquesta manera, es va proposar augmentar el suport i la col·laboració directa als municipis des d'instàncies supramunicipals (en concret, es va esmentar la DIBA) per al desplegament d'estratègies d'EpD. Les persones participants van assenyalar que aquest suport no havia de ser només de recursos financers, sinó també de contribució en la generació i difusió d'un model específic de cooperació transformadora que impliqui de manera activa els ens locals. En general, es va proposar que totes les administracions públiques haurien de vetllar per facilitar la incorporació de l'eix de transformació social en totes les seves polítiques i documents estratègics.

En general, en la reclamació relativa a la construcció d'una EpD de país, va haver-hi força consens en la necessitat d'implicar de manera central la comunitat educativa. Així es va proposar des de la taula de ciutadania global i EpD, on es va remarcar la necessitat d'aprofitar les competències de l'educació formal per fomentar l'aprenentatge dins i fora de les aules, com també reforçar l'aliança amb la comunitat educativa per tal "d'afavorir una ciutadania activa, solidària, exigent i rendidora de comptes de la política de cooperació al desenvolupament".

De la mateixa manera, els debats van ressaltar el paper central que tenen les universitats en el desplegament d'una autèntica EpD transformadora. A la sessió de treball autogestionada pel Consell Interuniversitari de Catalunya i l'Associació Catalana d'Universitats Públiques (i en la qual van participar representants de gairebé totes les universitats públiques catalanes i algunes de privades) es va reconèixer que, tot i que el potencial de les universitats en l'impuls de l'Agenda 2030 ha d'anar més enllà de l'EpD, el sistema universitari català és clarament "un agent d'anàlisi i transformació individual i col·lectiva".

En aquest sentit, es va reflexionar sobre la necessitat de treballar la sensibilització dins la mateixa comunitat universitària per articular de manera més eficaç l'Agenda 2030 amb els àmbits de la recerca i la innovació, i també de la docència i gestió. Concretament en relació amb la recerca, es va plantejar la pertinença d'incorporar un enfocament més transversal en el qual la investigació tingui com a finalitat "contribuir a superar els reptes que plantegen els ODS, així com fomentar els debats al voltant de la ciència oberta, l'accés obert a les dades i a la recerca, com també la recerca i la innovació responsables". Quant a la docència, es va posar de manifest que, més enllà de les assignatures que tracten de problemàtiques mundials i proposen pràctiques que acosten l'estudiant a la realitat (com l'APS), les universitats "formen persones, ciutadanes i ciutadans crítics, amb capacitat per abordar els reptes globals".

Amb tot, els i les participants van ressaltar la necessitat d'aprofundir els espais de relació amb el Govern de la Generalitat en aquest camp, tradicionalment reduïts a l'àmbit de la cooperació al desenvolupament, i ampliar-ho a altres àrees de treball que incorporin l'anàlisi i coherència de la resta de polítiques públiques, tant de caire intern com extern. Així mateix, a partir del reconeixement de la seva especificitat en tant que actor de desenvolupament i de cooperació al desenvolupament, també es va emfasitzar la voluntat de promoure aliances amb les entitats del tercer sector i altres actors per augmentar l'impacte de les accions destinades a assolir els objectius de l'Agenda 2030.

Aquesta mateixa idea també va ser recollida a la sessió de debat sobre creació de ciutadania global, organitzada per Creu Roja de Catalunya. S'hi es va posar un altre cop de manifest el desig d'avançar en l'elaboració d'una estratègia conjunta i compartida d'EpD per a una ciutadania global compromesa, que promogui el treball en xarxa entre les entitats de cooperació i les administracions, i que estigui plenament connectada a l'EGBDH.

Tres àrees crítiques: comunicació, cultura de pau i incidència

Comunicació

A la taula de debat *Què hem de comunicar?*, que va tenir lloc en relació amb la qüestió de la comunicació pel que fa a la cooperació per al desenvolupament (on van participar organitzacions del sector, persones vinculades a entitats públiques de comunicació, món universitari i empresarial), es va ressaltar la creixent incorporació de plans de comunicació en les entitats, que també ha revertit en una millora de la informació del que fa el sector de la cooperació al desenvolupament, així com la coherència entre els missatges. També es va observar com aspecte positiu la creixent incorporació de les noves tecnologies.

En qualsevol cas, els actors van identificar també una sèrie d'àmbits de millora, tant en la dimensió estratègica com avaluativa dels impactes. A més, van posar de manifest la manca de finançament en aquest camp, així com la pertinença d'enfortir les capacitats comunicatives dels agents. Alhora, també es va remarcar la tendència a vincular la comunicació a l'estratègia de recaptació de fons per part de les entitats, o a la transparència i rendició de comptes, limitant el seu potencial paper d'eina d'EpD.

En conseqüència, es van identificar els següents reptes. D'una banda, els actors van ressaltar la idoneïtat d'enfocar la comunicació envers la justícia global, amb la necessària implicació de la ciutadania, fent que aquesta esdevingui una eina de transformació social. De l'altra, es va posar en relleu la necessitat d'innovar en continguts (més inclusiva, transversal i bidireccional) i formats (més propera, simple, amb una terminologia menys tècnica), afavorint l'arribada dels missatges a nous

públics clau, alhora que enfortir la comunicació que es fa des dels espais locals. En tercer lloc, es va posar l'accent en les bondats del treball en xarxa per ser més eficaços i evitar la segmentació dels missatges, tot creant aliances amb el sector educatiu, les administracions públiques i altres xarxes ja existents. Finalment, es va emfasitzar la pertinença d'acompanyar els missatges amb dades objectives i verificables que donin més solidesa al relat.

En general, des del sector es va reclamar la necessitat que el Govern compti amb una estratègia de comunicació per al desenvolupament. Així, al document de La Fede.cat, abans esmentat, es va fer referència a aquest eventual Pla, que hauria de ser complementari a l'estratègia d'EpD, alhora reclamada per les organitzacions, com també s'ha apuntat anteriorment. De manera més concreta, el document reclamava que l'estratègia incorpori els estudis d'opinió pública sobre el coneixement de la ciutadania catalana en relació amb la cooperació al desenvolupament. Aquestes enquestes, es deia en el document, permeten establir "línies de base, objectius i indicadors d'eficàcia i canvi cultural en les diferents convocatòries d'EpD i propostes comunicatives dels diferents actors de cooperació, com també faciliten l'anàlisi i el canvi de narrativa.

A la taula de debat organitzada a Bogotà amb les entitats catalanes que treballen a Colòmbia, es va reflexionar sobre el paper de la comunicació com a eina d'EpD. En aquest sentit, es va emfasitzar la necessitat que aquesta no es limiti a la transparència i la rendició de comptes. Es va proposar, en canvi, una comunicació orientada a "visibilitzar assoliments i conèixer experiències", que alhora permeti "intercanvis de sabers presencials i virtuals".

A la taula de debat organitzada pel Consell Municipal de Manresa va tornar a sortir la qüestió dels plans de comunicació, tant de les administracions públiques com de les entitats. S'hi va posar en relleu la pertinença d'augmentar la presència dels continguts de cooperació en els mitjans, tot fent esment

a la necessitat de posar l'accent en les causes estructurals del subdesenvolupament i en un model de cooperació transformador, i defugint el biaix vers qüestions relatives a la captació de fons o publicitat d'activitats pròpies. Al mateix temps, també es va fer palesa la importància d'aplicar codis ètics als mitjans de comunicació en relació amb les anàlisis i visions que difonen sobre la realitat dels països socis.

La comunicació també va ser un tema recurrent en la sessió de treball autogestionada del Consell Interuniversitari de Catalunya i l'Associació Catalana d'Universitats Públiques. De fet, una de les propostes que va sorgir de la taula va ser la necessitat d'elaborar un Pla de comunicació que permeti donar a conèixer el que fan les universitats catalanes en relació amb l'Agenda 2030, tant a la mateixa comunitat universitària com al conjunt de la societat.

Com ja hem apuntat anteriorment, en relació amb l'ús de les noves tecnologies en la cooperació al desenvolupament, es va organitzar una jornada específica orientada precisament a la comunicació, sensibilització i captació de fons. Aquesta sessió, amb el títol *L'aplicació de les TIC en la cooperació al desenvolupament, l'ajut humanitari i els drets humans*, es va fer en col·laboració amb l'Smart Catalonia, dins el marc de l'Smart City Week 2018.

En una primera part dedicada a com socialitzar l'ús i l'impacte de les TIC, els i les participants van posar de manifest la necessitat que les campanyes s'obrin als diferents col·lectius que envolten les ONGD per aconseguir que els missatges arribin més enllà dels cercles habituals, així com el fet que les noves tecnologies poden ajudar significativament en aquest objectiu. En aquest sentit, es van identificar un seguit de reptes:

- Comptar amb més formació i més

informació per aconseguir més socis i més recursos;

- Implicar les persones (sòcies i voluntàries) i la seva sensibilització;
- Superar la sensació d'“*echo chamber*” quan es comunica a les xarxes socials, on els missatges s'envien sempre a un mateix col·lectiu que es dedica a reenviar-los i compartir-los de nou entre sí, de manera que existeix el risc de no arribar realment a eixamplar la base i els públics als quals arribem;
- Ser conscient de la paradoxa que es dona pel fet que es disposa de moltes TIC que arriben a poca gent i alhora la poca capacitat d'accedir a molta gent a través de les TIC. En aquests sentit, es va posar l'exemple de Telegram (bona eina, però la majoria de gent fa servir Whatsapp), Twitter (on no hi és tothom) o PayPal (si es fa servir com a únic mitjà de pagament es deixa fora un bon grapat d'usuaris).

Conseqüentment, es van posar sobre la taula tota una sèrie d'iniciatives per afavorir la incorporació i impacte de les TIC en l'àmbit de la comunicació vinculada a l'àmbit de la cooperació al desenvolupament. En concret, es van destacar:

- No pretendre que les TIC siguin autoexplicatives;
- Reforçar el fet que les campanyes de comunicació es preparin i executin en xarxa, no únicament des de l'àmbit intern i sense comptar amb els diferents col·lectius implicats;
- Potenciar Facebook Ads com a via per arribar a nous públics

En relació amb la necessitat d'ajustar els missatges i els canals, la jornada també va reflexionar sobre la pertinència d'ajustar el to i contingut del missatge als públics als quals s'adreça, com també d'evitar

la dispersió de canals de transmissió utilitzats, fet que pot redundar en una devaluació dels missatges. En aquest sentit, es van identificar els següents problemes o reptes:

- Possible tendència a la banalització del missatge quan hi ha un abús de les TIC;
- Dificultats per seleccionar els missatges que van adreçats a la base;
- Dificultats per donar informació adient i concisa;
- Excés de TIC quan es fan servir totes les xarxes socials alhora, així de la competència en els missatges que se'n deriva;

A la vista d'aquests desafiaments detectats, es van proposar com a principals accions la simplificació dels canals per difondre la informació (i no comunicar arreu sinó allà on tenim un major impacte) i prioritzar dinàmiques per a la selecció de les TIC en funció de cada projecte, per ser més eficients.

Finalment, a la jornada es va reflexionar sobre la importància de considerar la qüestió de la confiança a l'hora de transmetre els missatges a les persones que s'impliquen en els projectes, bé com a membres de l'equip o com a contribuents o col·laboradores a les campanyes o projectes que les entitats impulsen. Per tant, es va emfasitzar la transparència (a l'intern i cap a l'extern) com un dels eixos a enfortir en les estratègies de comunicació. En aquest sentit, es va plantejar com a propostes per avançar en aquest camí l'anunci públic de les persones gestores de les entitats, així com presentar amb transparència com i quan es duen terme els eventuais canvis, i també comptar amb eines transparents de seguiment i comunicació sobre el desenvolupament dels projectes.

En definitiva, del conjunt de sessions de debat van sortir una sèrie de missatges sobre els quals es va fer palès que caldrà avançar en el futur en l'àmbit de la comunicació. D'una

banda, reconèixer que els reptes rau en adaptar els continguts i formats comunicatius per arribar a nous públics i ampliar-ne l'impacte, com també a entendre la comunicació com a una eina clau de l'EpD, més enllà de les dimensions de la transparència i la rendició de comptes. Amb el gran desenvolupament de les TIC, es va posar en relleu la necessitat d'aprofitar de manera més eficaç les xarxes socials com a eina comunicativa de primer ordre.

En qualsevol cas, es va reconèixer alhora el camí a fer en la consolidació de les capacitats comunicatives, en l'enfortiment dels mecanismes de comunicació interna (i en el cas de la Generalitat, entre els departaments), i en el reforçament de la presència de les temàtiques del desenvolupament en els mitjans locals.

Cultura de pau

A la sessió de debat organitzada per l'ICIP es va posar una especial atenció a l'àmbit del foment de la cultura de la pau, eix que consideraven que calia fomentar amb més èmfasi. En aquest sentit, van plantejar tota una sèrie de propostes per avançar en la línia marcada per l'Agenda 2030. Aquestes van anar des de la necessitat d'impulsar anàlisis més aprofundides sobre els tipus de violència; l'establiment de mecanismes d'acció pública que penalitzin la difusió de la violència i la seva normalització quotidiana; l'augment de l'educació en valors i la seva inclusió en els currículums escolars per reduir totes les formes de violència.

En relació amb els mitjans de comunicació, les persones participants van reflexionar sobre l'objectiu de promoure una major responsabilitat dels mitjans de comunicació a l'hora de transmetre informació contrastada, que no fomenti l'odi i que faci un bon tractament de les dades. En aquest punt també es va incidir en la sessió organitzada per l'IMed, en referència als missatges i etiquetes que els mitjans sovint transmeten entorn de la qüestió de les migracions i que contribueix a ge-

nerar uns imaginaris simplistes estereotipats. També des de la sessió autogestionada per Fretanissô sobre les adopcions a l'Àfrica es va insistir en la qüestió de la visibilització i sensibilització que mostri persones afrodescendents empoderades, que contribueixin a canviar les mirades sobre el continent, sovint relacionades amb la pobresa i el conflicte. Alhora, que es desenvolupin eines adreçades al personal docent per tractar de manera més eficaç les temàtiques vinculades a la diversitat als “microracismes”.

En la mateixa línia, de les jornades de treball autogestionades organitzades per NOVACT va derivar-se tot un ventall de propostes per a la creació d'una ciutadania crítica global articulades entorn de dos eixos fonamentals, vinculats a la cultura de pau. D'una banda, el relatiu a la privatització de la guerra i la seguretat: “promoure un debat públic sobre la privatització de la guerra i la seguretat, regulacions i alternatives de polítiques públiques de seguretat des de la perspectiva de la pau i els drets humans; i augmentar la sensibilització i consciència crítica sobre aquest procés i les seves aliances amb el poder corporatiu local; desenvolupar campanyes comunicatives dirigides a conscienciar i denunciar aquest procés i el seu impacte en els drets humans; incidir en els mitjans de comunicació perquè informin de manera rigorosa sobre el paper i interessos de les empreses militars i de seguretat privada; i generar discursos i alternatives per a la construcció de nous conceptes de seguretat al servei de les persones i basades en la seguretat humana”.

D'altra banda, el relatiu a la prevenció dels extremismes violents: “realitzar accions educatives utilitzant eines artístiques en escoles, centres socials i centres comunitaris, tot reforçant la resiliència local; generar narratives alternatives en xarxes socials i mitjans; promoure accions de denúncia i incidència política sobre DDHH i legislació antiterrorista; promoure informes ombra i informes paral·lels als comitès del sistema de Nacions Unides; i reforçar la responsabilitat de protegir a les víctimes mitjançant campanyes de sensibilització per fer front a la *nova normalitat*, en concret les lleis i mesures d'emergència”.

Des de la sessió autogestionada per la Coordinadora d'ONGD i altres moviments socials de Lleida també es va fer esment sobre la necessitat del treball educatiu en l'àmbit de pau i desarmament. Així, es va fer una particular menció a les iniciatives que s'estan duent a terme en aquest camp, juntament amb l'entitat Justícia i Pau de Lleida.

Per tot això, es constata que la Coordinadora d'ONGD i aMS, juntament amb Justícia i Pau de Lleida, han consolidat un treball educatiu sobre temes de pau, desarmament, etc. Disposen d'una campanya anual consolidada que treballa des de la perspectiva de l'EpD a través d'accions de sensibilització i conscienciació: el DENIP, Desarma als teus impostos, etc.

La incidència i la cultura de la pau es van tornar a trobar precisament a la taula sobre *Pau, justícia i institucions sòlides*, en la qual van participar personal de l'ACCD i de la DGCD, fundacions i associacions que treballen en l'àmbit de la pau. En aquesta sessió es va realitzar una diagnosi de la situació en la qual es van identificar algunes actuacions rellevants. En concret, es van esmentar l'impuls a missions d'observació electoral al Kurdistan, les Filipines o el Sàhara; les accions de promoció de la no-violència per part dels mitjans de comunicació, juntament amb el CAC; o el projecte de Ciutats Defen-

sores dels Drets Humans, amb a participació del FCCD i CEAR i el suport de l'ACCD. Altrament, també es va fer esment d'un conjunt d'actuacions diverses en l'àmbit de l'educació per la pau formal i en el lleure, així com altres accions de mediació, d'intercanvi de coneixements i el treball que fan les ONGD, i que incorporen l'enfocament de gènere, la justícia global o la divulgació per la pau.

En aquest exercici de diagnosi, també es va ressaltar la creixent mirada sobre la prevenció de totes les formes d'extremisme violent, la participació en processos de desmilitarització i desarmament, i a un nivell més petit, les actuacions de democratització, descentralització i governabilitat que han dut a terme algunes administracions.

A partir d'aquesta diagnosi, els i les participants van identificar els principals reptes en relació amb la cultura de la pau i la incidència global. D'aquesta manera, es van esmentar, entre d'altres, la incorporació transversal de l'Agenda 2030 en totes les polítiques públiques, l'enfortiment de les entitats que treballen en temes de pau (i ampliació de la base social), continuar aprofundint l'eix de l'educació per a una ciutadania crítica global, i combatre l'augment de l'extrema dreta, l'extremisme violent i l'autoritarisme. En un sentit més general, des de la taula es va advocar també per avançar en la democratització de les relacions internacionals.

De totes les aportacions exposades, les propostes que van sorgir van apuntar a la necessitat de fomentar el diàleg entre cultura, pau i tecnologia; a construir polítiques públiques de pau per part de les Administracions; incorporar la pau en l'àmbit de l'economia social i solidària; crear nous mecanismes d'intervenció en conflictes interns; reforçar el treball en conflictes provocats per l'accés als recursos.

Incidència

Més enllà de les qüestions apuntades en relació amb la cultura de la pau i la no-violència, a les sessions autogestionades van aparèixer altres consideracions relatives als reptes i potencialitats sobre la incidència en les agendes globals i com treballar-ho des de l'àmbit de la cooperació al desenvolupament.

D'aquesta manera, es va assenyalar que l'Agenda 2030 oferia una oportunitat per aprofundir en aquest camp, tot i reconèixer el repte que suposava l'articulació amb la societat civil per promoure la presència i participació conjunta en esdeveniments internacionals, amb un discurs unitari i en lògica d'aliança.

En conseqüència, les propostes que van sortir, especialment a la sessió de treball a l'intern de la DGCD i l'ACCD, anaven en la direcció de millorar l'articulació de les dues unitats del Govern per aprofitar les xarxes en les quals es participa per tenir més presència internacional, capitalitzar el coneixement existent a entitats i universitat, donar suport a la difusió de les activitats d'incidència en les quals participen les entitats catalanes, com també aprofitar millor les noves tecnologies per a aquest objectiu.

3.6 Una cooperació intel·ligent

Com s'apunta en els capítols 1 i 3, els participants en els debats mantinguts en el procés participatiu Visió 2030 han sostingut de forma reiterada la necessitat d'avançar cap a una política pública de qualitat basada en el coneixement i l'experiència, que fa ús de la tecnologia i que aposta per la innovació, la ciència i la recerca com a elements fonamentals per aconseguir societats més justes, cohesionades i sostenible.

En aquest sentit, ha quedat palesa la importància de basar els processos de construcció de política pública en l'experi-

ència adquirida i en l'avaluació dels resultats i els impactes obtinguts en el passat. Plantejar una cooperació orientada a resultats requereix coneixement, disposar d'eines de diagnòstic i dades contrastades, així com mecanismes, orientat a extreure les lliçons i aprenentatges del passat.

L'ús de les noves tecnologies així com l'accés a les dades contribueix de forma eficient a millorar la qualitat de les polítiques públiques, també les de cooperació. Però la tecnologia i les dades no són neutres, cal avançar cap a paradigmes que garanteixin una gestió adequada de les mateixes amb la finalitat última que contribueixin a assolir uns millors resultats de les estratègies que s'impulsin.

La generació de coneixement, la recerca orientada al desenvolupament i l'ús de les dades, són temes nous que emergeixen amb força en el sistema de la cooperació al desenvolupament i que requeriran del reconeixement i la visibilització de les universitats i els centres de recerca com a actors reconeguts de l'ecosistema de la cooperació catalana.

Les universitats i la recerca han de permetre a la cooperació al desenvolupament catalana una més eficient aproximació a una agenda tan àmplia i transversal com és l'Agenda 2030 de Desenvolupament Sostenible tot oferint solucions més innovadores i eficients.

Una política de cooperació basada en l'experiència i el coneixement

Experiència i coneixement són elements clau per millorar la qualitat de la política pública de cooperació. Tal com s'apunta en el document de conclusions de les sessions autogestionades, és fonamental capitalitzar el coneixement existent entre

els actors del sistema de cooperació català ja que és molt i rellevant. En el mateix sentit, els participants en els debats al voltant de l'Eix 4 apunten que “les experiències i les bones pràctiques assolides són factors d'eficiència”.

En les sessions de debat vinculades a l'Eix 1 es va destacar la necessitat d'establir mecanismes sòlids de seguiment, avaluació i capitalització de l'impacte de la cooperació catalana per tal d'aprendre des de la pràctica. S'apunta que els mecanismes d'avaluació són ineficients, sinó inexistents. I, de nou en els debats de l'Eix 4, es reclama més inversió en estudis de base i avaluacions per valorar l'impacte real de les intervencions així com impulsar espais d'aprenentatge basats en les lliçons apreses de les avaluacions realitzades.

En els debats sobre gestió del coneixement i orientació a resultats de les sessions autogestionades s'apunta el següent:

- És important crear i fomentar els mecanismes d'avaluació que ens ajudin a conèixer, comprendre i posar en valor l'impacte social i ambiental generat pels projectes i la cooperació al desenvolupament en general.
- Comprovar si les actuacions estan generant els resultats esperats i si s'estan assolint els objectius específics inicialment definits.
- És molt necessari, degut al context de crisi econòmica, ser més eficients en l'ús dels recursos, ajustar activitats i processos i definir accions correctives si els resultats obtinguts es desvien de les expectatives i metes inicials.
- Pot ser interessant veure com s'apliquen els ODS en altres administracions i desenvolupar sistemes d'indicadors de qualitat.

En relació amb les metodologies d'avaluació, en el document que recull les conclusions dels debats mantinguts al voltant de l'Eix 3, es planteja la introducció de les metaavaluacions, el disseny compartit de les avaluacions amb els agents implicats, la utilització de mesures avaluable, d'indicadors

operacionalitzats, criteris prioritzats compartits i preguntes rellevants, així com l'establiment de diferents tipus o nivells d'avaluació que permetin que aquesta sigui adaptada.

A nivell més instrumental, també en els debats de l'Eix 3, apareixen com a propostes la dotació de més recursos, la capacitació i formació d'entitats, l'avaluació participativa (amb agents interns i externs), l'ampliació dels cicles de les avaluacions i les avaluacions contínues en el temps i, finalment, la socialització dels informes d'avaluació.

L'impuls d'avaluacions conjuntes també és recollida per les entitats municipalistes en les seves aportacions; mentre que les persones i organitzacions expertes de la societat civil apunten, en les seves aportacions, la necessitat d'incorporar als mecanismes de seguiment i avaluació estratègica la perspectiva integrada de gènere basada en els drets humans.

Igual que en les aportacions de l'ACCD, en les sessions autogestionades també s'assenyala la conveniència de crear un instrument específic per millorar i agilitzar la mobilitat de coneixement i la necessitat d'impulsar mecanismes de diàleg entre Catalunya i els diferents territoris. En aquest sentit, se subratlla la conveniència de fomentar projectes de transferència de coneixements i experiències.

Les entitats municipalistes, per la seva banda, apunten que “un dels reptes del proper cicle de planificació ha de ser la generació de capacitats compartides per millorar la qualitat i el coneixement de la cooperació al desenvolupament que fem els diferents actors públics catalans”. En aquest sentit, apunten la necessitat que el PD incorpori:

- Donar suport al món local en la generació de recerca de coneixement compartit
- Elaborar estudis qualitius, recollir i donar a conèixer bones pràctiques
- Activar un pla de formació de tècnics, secretaris, interven-tors i electes locals

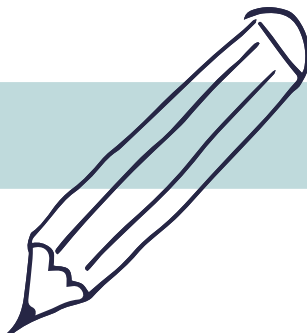
- Desplegar espais compartits de rendició de comptes de l'AOD catalana

Tecnologia i dades

La tecnologia i les dades apareixen com a instruments clau a vincular en processos de millora de les polítiques de cooperació al desenvolupament. Els participants en els debats participatius de la Visió 2030 assenyalen l'accés a la tecnologia des de la cooperació com un repte a tenir en compte. Ho és en la mesura que es tracta d'un tema que ha tingut molt poca presència en el sistema català de cooperació. Segurament l'àmbit que millor posa en relació la tecnologia i la cooperació al desenvolupament són les dades i la importància que tenen en els processos d'avaluació i capitalització de les polítiques públiques de cooperació.

La necessitat de potenciar els sistemes de captació, sistematització i tractament de dades relatives a la cooperació al desenvolupament va aparèixer en algunes de les sessions i en diferents documents d'aportacions realitzats per diferents institucions com l'ACUP, les entitats municipalistes o les organitzacions del sector. De tota manera, el debat més substantiu es va desenvolupar en les diferents sessions vinculades a l'Eix 3 en les quals es va treballar de forma específica sobre el tema.

En el document que recull les conclusions dels debats mantinguts s'apunta que "el que es fa actualment a Catalunya en temes de dades i desenvolupament va molt lligat a altres experiències més internacionals, atès que va lligat a accions

desenvolupades de forma prioritària per entitats o empreses internacionals”.

Algunes mancances destacades quant a la situació actual de les dades i el desenvolupament se centren en la manca d'eficiència en tot el procés (recopilació, tractament, emmagatzematge, compartició), poca interconnexió entre Big Data diferents i amb dades del sector privat, manca de cultura interna a l'entorn de la utilitat de les dades o reduït finançament.

Sempre d'acord amb les conclusions dels debats mantinguts en les sessions vinculades a l'Eix 3, el tema dades i desenvolupament planteja els següents desafiaments:

- Millorar l'accessibilitat a les dades, així com l'accés a infraestructures tecnològiques.
- Marcar objectius generals d'ús resolutius, però també objectius de sensibilització.
- Construir un ecosistema de dades amb total transparència.
- Aconseguir la compartició de totes les dades.
- Treballar per una estandardització i homogeneïtzació de conceptes i criteris.
- Millorar-ne la preservació.
- I en relació amb la seva anàlisi i tractament, incorporar l'evidència científica així com la intel·ligència artificial.
- Facilitar un canvi cultural a les organitzacions que doni valor a les dades.
- Capacitar digitalment tota la ciutadania i les entitats.

Les principals propostes d'actuació plantejades pels participants en les sessions de treball per abordar els desafiaments plantejats fan referència a la disponibilitat de recursos com les plataformes de dades, però també a la part més metodològica proposant la cerca i obtenció de noves fonts, la digitalització global de les dades o la utilització del data set per recerca. D'altra banda, també es destaca la necessitat d'avan-

çar en l'aplicació de la ciència participativa i en una major comunicació i sensibilització ciutadana per donar utilitat a la informació.

Universitats i centres de recerca per vincular la recerca al desenvolupament amb l'*open science* i la RRI (recerca i innovació responsables)

Les universitats i els centres de recerca apareixen com els actors clau en l'aposta per avançar cap a una cooperació *smart* amb un fort vincle amb el coneixement, les dades i la tecnologia. Tal com es posa de manifest en el document que conté les conclusions de les sessions autogestionades, cal fomentar la creació de noves aliances amb els sectors de la investigació i el coneixement. L'Agenda 2030 i els ODS ofereixen un marc molt favorable per avançar en aquesta direcció.

En el document que conté les aportacions de l'ACUP i la CIC a la Visió 2030, les mateixes universitats es plantegen els reptes que tenen per endavant. En primer lloc assenyalen la necessitat de visibilitzar el paper i la contribució de la universitat a la Visió 2030 i a les polítiques de cooperació al desenvolupament. Per fer-ho, és imprescindible que les universitats siguin reconegudes com a actors diferents a les ONGD: són centres d'expertesa i de generació de coneixement mitjançant la recerca i la innovació, i és imprescindible que aquest coneixement tingui un impacte en la societat. A més, les universitats són agents de transformació: formem professionals i ciutadans que han d'afrontar els reptes globals i socials d'un món canviant.

Resulta significatiu, segons el document, que els debats destinats a incorporar l'Agenda 2030 en la seva política institucional han quedat limitats a les unitats de cooperació, de sostenibilitat o de responsabilitat social dins de les universitats. Per a fer possible una visió integral de l'Agenda 2030, les universitats tenen el repte d'aconseguir que l'agenda global de les Nacions Unides es treballi des de les màximes instànci-

es de Govern universitari i no només des d'aquestes unitats.

Cal, segons l'ACUP i el CIC, que la implicació de les universitats transcendeixi les assignatures que plantegen problemàtiques mundials (*Educació per al Desenvolupament - EpD*) i les pràctiques que acosten l'estudiant a la realitat (*Aprenentatge Servei - ApS*) i avançar en una lògica en la qual les universitats formen persones, ciutadans i professionals crítics, amb capacitat per abordar els reptes globals.

Cal, també, que la recerca vagi més enllà de la promoció de la "recerca per al desenvolupament" i transcendir la Responsabilitat Social Universitària (RSU) i treballar l'Agenda 2030 des de l'àmbit de la gestió, incorporant la Visió 2030 en les diferents decisions que afecten la gestió universitària.

També s'apunta les dificultats d'accés als sistemes de finançament públic en el marc dels programes vinculats a la cooperació al desenvolupament. Subratllen el potencial de lideratge de les universitats i la capacitat que tenen de tirar endavant aliances amb altres actors, en especial amb les organitzacions de la societat civil i el tercer sector.

Es detecta, igualment, una manca de coordinació entre les mateixes universitats per visibilitzar el seu rol en l'àmbit de la cooperació i una feblesa remarcable en els mecanismes de governança que haurien de reforçar el treball conjunt i la complementaritat entre les apostes que s'impulsen des del món universitari i del coneixement.

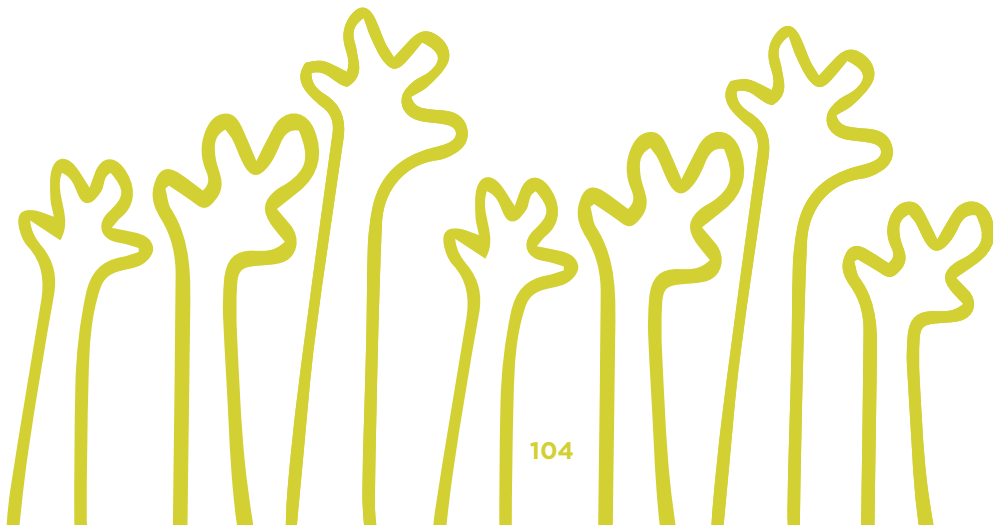
Finalment, l'ACUP i el CIC apunten la necessitat de potenciar els sistemes d'avaluació tot treballant amb l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (AQU) per impulsar un sistema d'avaluació de les universitats que tingui en compte la Visió 2030.

Davant d'aquests reptes, les entitats universitàries proposen les següents mesures:

- Per millorar els mecanismes de governança i coordinació, crear un espai de coordinació i de trobada regular en el marc del CIC, en el de l'ACUP i/o entre el CIC i l'ACUP.
- Realitzar un mapatge per saber el que estan fent les universitats en l'àmbit de la cooperació i promoure la col·laboració transversal i interdisciplinària dintre les mateixes comunitats i entre les universitats.
- Elaborar un pla de comunicació mitjançant el qual les universitats puguin donar a conèixer el que fan tant en relació amb l'Agenda 2030 com amb la cooperació al desenvolupament.

També apunten compartir experiències amb altres sistemes universitaris que estiguin afrontant la incorporació de l'Agenda 2030. De forma concreta, es proposa:

- Organitzar unes jornades internacionals sobre l'Agenda 2030 i el sistema universitari català. Es proposa vehicular aquestes jornades a través de GUNi o la IAU (International Association of Universities) i podria ser un espai on contrastar si els obstacles de les universitats envers la cooperació i l'Agenda 2030 són compartits amb altres sistemes universitaris.
- Connectar amb universitats d'arreu del món i promoure un projecte local/internacional al voltant de l'Agenda 2030 i

les universitats tot aprofitant que l'any 2020 se celebra la fira EAIE (European Association for International Education) a Barcelona.

Una altra de les propostes apuntades és la d'impulsar el paper de les universitats en els sistemes de finançament públics de la cooperació al desenvolupament. De forma concreta proposen:

- Promoure el cofinançament d'iniciatives que ja venen plantejades –i finançades– des d'una perspectiva multiactor.
- Donar la possibilitat de sol·licitar finançament (*seed funding*) per modificar continguts de programes universitaris oficials (no només línies d'educació per al desenvolupament, EpD).
- Dotar finançament, des de l'ACCD, les càtedres UNESCO que hi ha a Catalunya.
- Crear convocatòries complementàries destinades a l'assoliment de grans reptes vinculats amb l'Agenda 2030, no adreçades a col·lectius específics però amb bases prou àmplies (i criteris de cofinançament, *seed funding*...) que facilités que les universitats –i altres actors– s'hi puguin presentar.

Una mesura que també han destacat les entitats universitàries és la d'apostar per sistemes d'avaluació i acreditació del sistema universitari català (i no només) per tal que promogui la inclusió de la Visió 2030 en la docència universitària. En concret, l'ACUP i el CIC proposen:

- Treballar conjuntament per impulsar la incorporació de la Visió 2030 als plans d'estudi.
- Definir uns paràmetres comuns per determinar les competències transversals necessàries per formar professionals i ciutadans globals, tenint en compte i compartint les experiències d'altres sistemes universitaris.
- Incorporar criteris d'avaluació que tinguin en consideració

la Visió 2030, tant en la certificació i verificació dels programes formatius com en l'avaluació del personal docent i investigador (aspectes que valorin el treball inter/transdisciplinar).

- Atès que els reptes dels ODS són multidisciplinars, analitzar la pertinència de la creació de programes formatius transversals i específics per abordar els ODS.

Pel que fa a la recerca, com s'ha apuntat, l'ACUP i el CIC apunten un biaix excessiu cap a la recerca per al desenvolupament i la necessitat d'incorporar un enfocament més transversal en el qual la investigació tingui com a objectiu contribuir a la superació dels reptes que plantegen els ODS, així com fomentar els debats al voltant de la ciència oberta, l'accés obert a les dades i a la recerca, i la recerca i la innovació responsables.

Recerca i desenvolupament va ser, precisament, un dels temes abordats en els debats vinculats a l'Eix 3. En aquests, els participants van apuntar que les noves tendències en l'àmbit de la recerca passen per l'*open science* o la RRS (Recerca i Innovació Responsables), però que el vincle amb la recerca per al desenvolupament és encara poc visible. Igualment, que la recerca específica en cooperació es considera mínima, molt poc connectada a la ciutadania i a altres actors del sistema de cooperació (entitats, tercer sector, empreses, etc.) i amb una translació insuficient dels resultats a les polítiques públiques.

Pel que fa als reptes, els participants en els debats van assenyalar la necessitat de visualitzar la contribució de la recerca al desenvolupament global i la necessitat d'orientar-la a objectius, fites i resultats concrets; de millorar els sistemes de comunicació i transferència de coneixement; i de potenciar la transversalitat i la relació entre els actors, en especial amb els que operen en el terreny. També apunten l'oportunitat d'introduir l'*open science* en els criteris d'avaluació.

Pel que fa a les propostes, es proposa fer programes marc en recerca més equilibrats; aconseguir un posicionament de la recerca catalana en àmbits com el gènere; potenciar les

aliances internacionals; incorporar criteris de RRI (recerca i innovació responsables) en les convocatòries de l'AGAUR; crear consorcis transversals de recerca RRI, un consell gestor o espais específics per a recerques territorials concretes i espais més formals per a projectes més globals; i definir incentius per als investigadors que treballen en aquest àmbit.

3.7 Recursos econòmics i finançament del desenvolupament

El finançament del desenvolupament i la centralitat de l'AOD en aquesta comesa van ser presents de manera protagònica en els debats de la Visió 2030. D'una banda, els i les participants van mostrar un elevat consens en defensar que la prioritat de les administracions públiques catalanes en aquest àmbit és que mantinguin el compromís de destinar el 0,7% dels recursos propis no condicionats a l'AOD (fins ara no assolit per la majoria d'institucions), tal com recull la Llei catalana sobre cooperació al desenvolupament.

De l'altra, es van fer ressò del debat sobre la pertinença de mobilitzar nous recursos financers per complementar els esforços públics, atesa la complexitat dels fenòmens que caracteritzen les dinàmiques de desenvolupament.

Aquest debat va derivar de la constatació d'algunes dinàmiques que l'Agenda 2030 i el Partenariat Global per la Cooperació al Desenvolupament de Busan han contribuït a

posar sobre la taula. D'una banda, l'evidència de la creixent rellevància dels capitals privats en els processos d'inversió transnacional, amb potencial impacte en el desenvolupament dels països. De l'altra, la vinculació del desenvolupament humà sostenible al creixement econòmic, on el sector privat empresarial juga un paper cabdal. La major incorporació d'aquest actor en el sistema internacional de cooperació queda reflectida en el desplegament de les estratègies d'RSC de les empreses i en l'emergència dels anomenats partenariats publicoprivats per al desenvolupament.

A partir d'aquests elements de base, els debats que van acompanyar el procés Visió 2030 van plantejar tres reptes concrets en matèria de finançament del desenvolupament per a la cooperació catalana. En primer lloc, la reivindicació del caràcter públic del finançament de la cooperació al desenvolupament i la necessitat d'avançar de manera decidida envers el compromís del 0,7%. En segon lloc, l'exploració de nous instruments financers que complementin l'esforç públic en aquesta matèria, alhora que establir nous partenariats oberts i innovadors, on l'AOD pugui esdevenir un factor mobilitzador i catalitzador de nous recursos provinents d'altres actors. Finalment, la pertinença d'avançar en una governança més eficaç del sistema públic català de cooperació al desenvolupament, que plantegi una divisió del treball entre les administracions financeres orientada a optimitzar els desemborsaments d'AOD.

Mantenir els compromisos d'AOD

Els debats van posar de manifest molt clarament la prioritat que donen els actors de cooperació al desenvolupament a l'assoliment dels compromisos d'AOD per part de les administracions catalanes a l'hora d'afrontar la qüestió del finançament. Així ho van assenyalar a la sessió sobre *Nous finan-*

çaments per al desenvolupament, en la qual van participar ONGD, administracions públiques, entitats de la banca ètica i plataformes de *crowdfunding*. En aquest sentit, es va evidenciar l'incompliment històric d'aquest compromís (especialment per part de la Generalitat, que representa prop del 52% del pressupost d'AOD executat globalment per les administracions catalanes) i es va expressar la necessitat d'aïllar-lo de qualsevol debat sobre altres formes de finançament complementàries. Aquesta dada va quedar prou reflectida a l'informe de *Diagnòstic sobre les cooperacions públiques catalanes*, on s'assenyalava que el global de l'AOD catalana el 2018 era només del 0,12%, molt lluny de la fita del 0,7%.

Des del món municipalista també es va elevar aquesta demanda. En el document d'*Aportacions municipalistes* al procés d'elaboració del Pla director de cooperació per al desenvolupament 2019-2022, presentat pel FCCD, l'Ajuntament de Barcelona, l'AMB, la DIBA, l'ACM i la FMC, es va esmentar la necessitat d'assolir el compromís envers aquesta fita durant el proper cicle de planificació, especificant que, si més no, s'arribés a la mitjana europea. En la mateixa línia també van insistir des de la sessió autogestionada organitzada pel Consell Comarcal de Manresa, on evidenciaven la pèrdua important de recursos que s'havia produït en els darrers anys, circumstància que havia determinat l'afebliment de les entitats i el seu impacte social. En conseqüència, van reclamar un creixement ambiciós dels fons d'AOD fins l'1% dels ingressos propis.

Així mateix, aquesta petició va ser clarament expressada en el document *Propostes dels vocals de la societat civil del Consell de Cooperació* que van elaborar organitzacions i experts presents en el Consell de Cooperació. En el document es defensava el caràcter públic de l'AOD, com a garant d'una "veritable política pública de cooperació i promoció i defensa de la pau i els drets humans" i apel·lava al Govern de Catalunya perquè fes una "aposta clara i decidida" vers la consecució del compromís del 0,7% des ingressos corrents no condicionats en un període de 6 anys. D'aquesta manera,

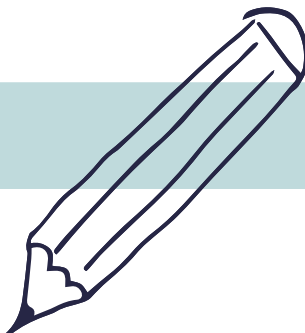
es detallava una senda de creixement que, segons els seus càlculs, haurien de suposar una quantitat superior als 160M d'euros el 2024.

Finalment, en el marc de la sessió autogestionada per la Coordinadora d'ONGD i altres Moviments Solidaris de Lleida, es va assenyalar la particular situació que pateixen les entitats de cooperació de la demarcació en relació amb el finançament de la cooperació al desenvolupament, de la qual van responsabilitzar principalment les administracions locals de la província. Com ja s'ha esmentat a l'apartat sobre capacitats dels actors, aquest infrafinançament ha contribuït a afeblir de manera significativa les estructures i capacitat d'acció de les organitzacions.

En definitiva, des del sector de les entitats lleidatanes de cooperació es va insistir en la necessitat que totes les administracions públiques catalanes es comprometessin de manera ferma en destinar el 0,7% dels ingressos propis no condicionats a l'AOD amb uns calendaris "realistes", alhora que també es consolidessin instruments de finançament propis i adaptats al context local, com ara el Fons Específic o la Convocatòria territorial de cooperació i EpD (com també es va assenyalar a l'apartat de capacitats).

Nous instruments de finançament

L'ampli consens que es va donar en els debats al voltant de la qüestió del 0,7% no es va reproduir a l'hora de plantejar la pertinència d'explorar altres fonts de finançament per al desenvolupament.

En el mateix document (*Propostes dels vocals de la societat civil del Consell de Cooperació*) on La Fedecat defensava l'irrenunciable caràcter públic de l'AOD, mostrava alhora la seva preocupació pel que consideraven intents de la Generalitat per mobilitzar fons privats, i en concret, l'impuls als fons fiduciaris. Es feia referència a la iniciativa posada en marxa per part del Govern l'any 2018 d'estimular el finançament de projectes clau per al sector de la cooperació al desenvolupament, especialment en matèria d'innovació. Davant la idea que aquests fons faciliten la capitalització de les entitats, i són també un instrument de captació de fons addicionals, les ONGD ho van concebre com una invitació a la participació de donants privats al pressupost de l'AOD de la Generalitat. A banda de considerar que, en essència, no poden ser considerats com a AOD, plantejaven el risc que aquests fons poguessin "variar molt en el temps en funció de polítiques de màrqueting i de responsabilitat social corporativa", i el que per a elles és més greu, poguessin "arribar a condicionar les polítiques de cooperació al desenvolupament en funció d'interessos aliens als principis, objectius i valors" que marca la Llei.

Aquesta preocupació també es va fer palesa a la sessió de debat sobre *Nous finançaments* abans esmentada, on els i les participants van alertar davant de la possibilitat que aquests nous finançaments actuessin *de facto* com a substitutius dels esforços públics, i encara pitjor, que aquests fossin computats efectivament com a AOD catalana, quan en realitat no ho serien.

També a la sessió autogestionada per la Coordinadora d'ONGD i altres Moviments Solidaris de Lleida, es va assenyalar que l'opció d'accedir a recursos privats és molt limitada ateses les particulars característiques del territori, molt extens i amb una població molt dispersa, en especial a les zones de muntanya.

Des de la Coordinadora també van reflexionar sobre el fet que, si bé l'Agenda 2030 podria donar peu a reformular el

model de finançament que preveu la Llei catalana de cooperació (tot atenent al caràcter multiactor i multinivell), la creixent incorporació del sector privat genera desconfiança pel que fa a si la seva participació en el finançament contribueix a diluir la crítica a pràctiques empresarials que, al seu parer, vulneren els drets humans i altres principis fonamentals de la cooperació al desenvolupament transformadora.

En paral·lel, els debats també van reflectir altres posicionaments més complaents amb l'oportunitat d'explorar altres instruments de finançament per al desenvolupament complementaris a l'AOD, així com l'accés als recursos provinents d'altres donants. D'aquesta manera, es va plantejar que l'AOD té la capacitat d'actuar com a mobilitzador i catalitzador d'altres recursos complementaris.

El mateix estudi *Diagnòstic sobre les cooperacions públiques catalanes* recomana el desenvolupament de nous instruments per impulsar noves accions, amb nous actors i enfocaments. En aquest sentit, conclou que cal continuar desplegant la fórmula dels fons fiduciaris iniciada per la Generalitat el 2018, donar suport a mecanismes de *fundraising* per a les entitats i implicar les entitats de finances ètiques en el suport a les ONGD mitjançant l'atorgament de crèdits, entre d'altres. També s'apunta la possibilitat d'ampliar l'AOD catalana amb la delegació de fons per part de l'Administració de l'Estat i seguir explorant el recurs a les convocatòries d'altres donants, en especial de la UE.

En la mateixa línia, a la sessió de debat sobre *Nous finançaments*, com ja s'ha apuntat a l'apartat sobre l'enfortiment de les capacitats dels actors de cooperació, es va posar èmfasi en el *crowdfunding* i el *matchfunding* com a fórmules innovadores i complementàries per recaptar fons per part de les entitats. Tot i així, es va reconèixer el discret recorregut que han mostrat fins ara aquests instruments entre les ONGD.

D'altra banda, a la sessió de debat sobre la *Participació en projectes amb finançament d'altres donants* (en la

qual van participar diverses unitats de la Generalitat –ACCD, DGCD, Agència de l’Habitatge de Catalunya–, consultories privades, la Corporació Catalana de Mitjans de Comunicació, el Consorci de Serveis Socials de Barcelona, l’IEMED i algunes ONGD) es van valorar positivament les experiències que alguns actors catalans de cooperació tenen en relació amb els fons provinents d’institucions com la Comissió Europea, el PNUD, el Banc Mundial, el BID o la Fundació Anna Lindh, o directament d’empreses privades. En aquest sentit, els i les participants van considerar primordial definir línies estratègiques a seguir per la cooperació catalana que la dotin de trets distintius, identificatius del seu valor afegit. Així mateix, es va considerar la necessitat d’avançar en una major coordinació entre els diferents actors per afavorir l’accés a aquest finançament internacional, com també promoure els partenariats publicoprivats.

D’aquesta sessió es va plantejar com a proposta d’actuació, d’una banda, establir com a mandat la internacionalització dels diferents departaments de la Generalitat i fer-ho en dos nivells: polític i executiu. De l’altra, definir un lideratge conegut i reconegut per part del Departament de Presidència, amb capacitat per alinear la resta de conselleries i direccions, així com identificar personal tècnic de referència en l’àmbit de la cooperació al desenvolupament al si de l’Administració. Finalment, es va proposar crear un registre d’acreditacions d’institucions i entitats del tercer sector.

Per altra banda, a la sessió de treball *Informe sobre el paper de les empreses en la cooperació internacional catalana*, organitzada per l’associació empresarial Respon.cat i el Consell de Cambres de Comerç, es va posar de relleu la contribució de les empreses en el foment del desenvolupament i la lluita contra la pobresa. S’hi va emfasitzar la creació d’ins-

truments innovadors des del món empresarial –com ara els negocis inclusius–, que al seu parer conjuguen l'enfocament comercial amb una funció promotora del desenvolupament de la població més pobre. De la mateixa manera, es va ressaltar com les aliances publicoprivades per al desenvolupament han fet convergir sobre un projecte els esforços, recursos i capacitats tècnics del sector públic i del sector privat. Finalment, es va posar de manifest com, en el marc de la responsabilitat social corporativa, les empreses i les ONGD catalanes estaven obrint espais de col·laboració mútuament enfortidors, que van més enllà de la mera filantropia.

A la sessió, també es va recordar que la Generalitat ha impulsat tradicionalment la participació de les empreses catalanes en la cooperació al desenvolupament, principalment a través de les seves organitzacions. Aquest impuls s'ha materialitzat a través de la convocatòria pública subvencions per a agents empresarials catalans, que aposta per afavorir el desenvolupament econòmic i social a través de projectes de transferència del model empresarial català, i especialment del treball de les seves entitats de suport –cambres, patronals, laboratoris tecnològics, organitzacions de l'economia social, centres de serveis, etc.

Finalment, l'entitat Roots for Sustainability va fer un recull d'aportacions en matèria de negocis inclusius. En concret, va ressaltar el fet que aquests constitueixen un aportació d'alt valor al conjunt d'eines i recursos aportats per les administracions públiques i entitats del tercer sector en el camp de la

cooperació al desenvolupament. Conceben els negocis inclusius com una “iniciativa empresarial econòmicament rendible, ambiental i socialment responsable, de mutu benefici per al sector empresarial i les comunitats de baixos ingressos i que, gràcies a una activitat econòmica, milloren la qualitat de vida de les persones, al temps que garanteix la seva sostenibilitat”. A partir d’aquí, van reconèixer que el principal repte és identificar oportunitats i difondre-les de manera que s’observin com a realitzables (i rendibles) per als diferents actors implicats.

En conseqüència, proposaven una sèrie d’iniciatives:

- Aprofitar les xarxes internacionals establertes per potenciar aproximacions interdisciplinàries, connectant l’empresariat social, inversionistes, governs, ONGD, fundacions i l’acadèmia, entre d’altres, on l’ACCD hauria de jugar un rol central de connector.
- Aprofitar el coneixement del terreny per contribuir a definir riscos i oportunitats d’operar en mercats de baixos ingressos, identificar mecanismes d’entrada i fer prospecció comercial. Aniria dirigit a empreses catalanes amb voluntat d’ampliar mercat en segments de baixos ingressos, afavorint la seva internacionalització i millorar la seva competitivitat global. En aquest sentit, l’ACCD (i les mateixes ONGD) tindria un paper de facilitador.
- Finançament de projectes de negocis inclusius per part de l’ACCD

En concret, van suggerir que l’ACCD dugués a terme una actuació de suport per desenvolupar un programa específic de suport als negocis inclusius adreçat a “crear iniciatives d’èxit en mercats d’ingressos baixos, que fomenti la participació de tots els actors”.

Nova governança de l'AOD catalana

El darrer repte que van plantejar els debats del procés Visió 2030 entorn de la qüestió de l'AOD catalana i el finançament del desenvolupament va girar al voltant de la necessitat d'optimitzar els mecanismes de governança del sistema públic català de cooperació al desenvolupament.

En l'informe *Diagnòstic sobre les polítiques de cooperació catalanes*, esmentat amb anterioritat, es feia una diagnosi de la situació on es posaven de manifest alguns dels dèficits de coordinació, i en especial de complementarietat. D'aquesta manera, si bé es reconeixia el paper notable, en especial del FCCD i de la DIBA en el suport a les capacitats i iniciatives dels governs locals en el desplegament de les seves actuacions de cooperació, en relació amb l'ACCD es va assenyalar el camí encara per recórrer per facilitar estratègies territorials que contribueixin a consolidar un model de cooperació catalana, compartit i eficaç.

Conseqüentment, l'estudi fa una sèrie recomanacions al voltant de la governança del sistema. En concret, proposa l'establiment d'espais de coordinació de les cooperacions catalanes, per promoure la reflexió, l'intercanvi d'informació i el coneixement entre les parts, que afavoreixin la complementarietat.

Des del món municipalista es va insistir en aquesta idea, plasmada en el document d'*Aportacions municipalistes*. Així, la millora de la governança de l'AOD catalana requereix, al seu parer, "transitar envers una Comissió de Coordinació de les Cooperacions Catalanes" que superi l'esquema actual de la CCEL (tot integrant l'Ajuntament de Barcelona, l'AMB i la DIBA), que suposi un autèntic "espai de coordinació més representatiu i operatiu, que esdevingui l'espai estratègic de referència, tot fomentant la discussió de les polítiques de cooperació i la complementarietat", que abordi temàtiques més orientades relatives a "diagnosi, reflexió, planificació, gestió,

coherència de polítiques i execució de mutu interès” i que promogui “la simplificació administrativa de la gestió de convocatòries públiques i justificacions de subvencions per a totes les administracions”.

Inquietuds similars van aparèixer a les taules de debat sobre administracions públiques i cooperació al desenvolupament, organitzades a les diverses demarcacions catalanes, on van participar l'ACCD, la DGCD, representants d'administracions locals i de les diputacions, universitats, consultores privades i entitats de cooperació al desenvolupament. S'hi va ressaltar la necessitat de millorar la coordinació entre institucions i d'avançar envers una visió més transversal i global, alhora que coherent. Fins i tot es va proposar l'elaboració d'un Pacte nacional en cooperació al desenvolupament. També es va insistir en la pertinença de millorar els mecanismes de subvenció, amb processos, tràmits i criteris unificats i simplificats per part de les administracions. D'altra banda, de manera general es va apuntar en la línia de descentralitzar l'AOD catalana, promovent estructures (serveis, recursos humans, etc.) descentralitzades pel territori català.

Sigles i acrònims

ACCD – Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament

ACM – Associació Catalana de Municipis

ACUP – Associació Catalana d'Universitats Públiques

AGAUR – Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca

AMB – Àrea Metropolitana de Barcelona

AOD – Ajut oficial al desenvolupament

APEC – Associació de Periodistes Europeus de Catalunya

ApS – Aprenentatge servei

AQU – Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari

BID – Banc Interamericà de Desenvolupament

CAC – Consell de l'Audiovisual de Catalunya

CADS – Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible

CCAR – Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat

CCD – Consell de Cooperació al Desenvolupament

CCEL – Comissió de Coordinació amb els Ens Locals

CIC - Consell Interuniversitari de Catalunya

CICD - Comissió Interdepartamental de Cooperació al Desenvolupament

CNJC - Consell Nacional de Joventut de Catalunya

CPD - Coherència de polítiques per al desenvolupament

CPDS - Coherència de polítiques per al desenvolupament sostenible

DENIP - Dia Escolar de la No-violència i la Pau

DGCP - Direcció General de Cooperació al Desenvolupament

DH - Drets humans

DIBA - Diputació de Barcelona

EAIE - European Association for International Education

EGBDH - Enfocament de gènere i basat en drets humans

EpD - Educació per al desenvolupament

FCCD - Fons Català de Cooperació al Desenvolupament

FMC - Federació de Municipis de Catalunya

GUNi - Global University Network for Innovation

IAU - International Association of Universities

ICIP - Institut Català Internacional per la Pau

IEMed - Institut Europeu de la Mediterrània

NOVACT - Institut Internacional per a l'Acció No-violenta

ODS - Objectius de Desenvolupament Sostenible

ONG - Organització no governamental

ONGD - Organització no governamental per al desenvolupament

OSC - Organitzacions de la societat civil

PIME - Petita i mitjana empresa

PNUD - Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament

R4S - Roots for Sustainability

RRI - Recerca i innovació responsables

RSC - Responsabilitat social corporativa

RSU - Responsabilitat social universitària

UNESCO - Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura

UNICEF - Fons de les Nacions Unides per a la Infància

TIC - Tecnologies de la informació i la comunicació

